

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXVIII JULY - LIEPOS 8, 1993 Nr. 25

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

SVARBŪS POKALBIAI VALSTYBĖS DEPARTAMENTE

Šių metų birželio 25 d. Amerikos lietuvių organizacijų atstovai – dr. Jonas Genys, Vince Boris, Algimantas Gečys ir Asta Banionytė kartu su latvių ir estų atstovais buvo priimti pasitarimui Valstybės Departamente. Ten visą popietę buvo diskutuoti Pabaltijo kraštų reikalai.

Pokalbiui vadovavo Steven Oxman, kuris yra specialus sekretorius Europos ir Kanados reikalams. Ir Strobe Talbott – specialus ambasadorius reikalams naujų respublikų, kurios anksčiau buvo Tarybų Sąjungos sąstata. Dalyvavo ir keletas žemesnio rango diplomatų. Pirminis dėmesys nukrypo į Estijos reikalus. Kaip pranešė Reuterio agentūra birželio 23 dieną, Rusijos prezidentas Jelcinas padarė labai grasinantį pareiškimą Estijos respublikai. Tuo klausimu paaiškinimus davė delegacijos atstovai estai. Kai kurių pasitarimo dalyvių nuomone, Rusijoje esą politinių sluoksnių, kurie daro spaudimą į Jelciną tęsti neo-imperialistinę politiką.

Kalbant apie rusų kariuomenės išvedimą iš Pabaltijo respublikų Valstybės Departamento autoritetai užtikrino, kad tokį reikalavimą pateikė Jelcinui prezidentas Clintonas Vancuoverio konferencijos metu tiesiog "akis į akį". Ir toliau šis reikalavimas bus įgyvendinamas. Neabejojama, kad rusų kariuomenė pasitrauks iš Lietuvos nustatytu laiku – iki šių metų rugpjūčio 31 dienos.

Tolimesniuose pasitarimuose pasiūlyta, kad Lietuvos karininkai turėtų progą tobulintis, Amerikoje. Taigi buvo prašoma, kad J.A.V.-bės išleistų specialų pareiškimą, pavadintą "JAV oficiali politika dėl Pabaltijo respublikų". Reikės tolesnio spaudimo, kad toks pareiškimas būtų išgautas.

Sekretorius Oxman paminėjo, kad Pabaltijo respublikoms numatomas naujas 50 milijonų fondas. Kalbant apie militarinę savisaugą, manoma, kad Pabaltijo respublikos pačios negalėtų apsiginti nuo karingų kaimynų. Jų saugumas priklausys: 1. Nuo įsijungimo į Vakarų saugumo sistemas. 2. Nuo demokratinio proceso vystymosi Rusijoje. 3. Nuo gerų santykių Pabaltijo valstybių tarpe ir 4. Nuo mokėjimo rasti "modus vivendi" su Rusija.

LITUANIKA – 3 SKRENDA Į LIETUVĄ

Ilgą laiką buvo svarstyta įvairių organizacijų bei suinteresuotų asmenų tarpe ir buvo prieita išvados, kad Dariaus ir Girėno skrydžio 60 metų sukakties paminėjimas būtų daug daugiau įspūdingesnis, jei būtų pakartotas skrydis iš New Yorko į Kauną. Darytos pastangos susidūrė su tokio skrydžio didžiulėmis išlaidomis ir jų padengimu. Laimei, atsirado lietuvis verslininkas New Yorke, Globe Technologies savinin-

kas, Simas Volonskis, entuziastas tokiam skrydžiui įgyvendinti, kuris sutiko vienas pats jį finansuoti.

Po ilgo susirašinėjimo su Lietuva šis reikalas išsispindė Birželio 22 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministras Jonas Biržiškis pranešė Simui Volonskiui, kad Lietuvos vyriausybė pritaria siūlymui pakartoti tokį skrydį iš New Yorko į Kauną.

(Nukelta į 9 psl.)

Visoje Lietuvoje buvo nepaprastai jautriai prisiminta Gedulo ir Vilties diena. Trijų Kryžių kalnas Vilniuje per visą naktį, perjuostas gedulo audiniais, apšviestas prožektorių šviesa skelbė budėjimą, kad niekad taip nebeįvyktų, kaip buvo įvykę komunistiniam naikinime.

KAS BUVO NUTARTA DETROITE

J.A.V. Lietuvių Bendruomenės Visuomeninių veikų tarybos sukvistosios Visuomeninės – politinės konferencijos, įvykusios 1993 m. birželio 19-20 d. Detroito priemiestyje Southfield, Michigan išvados.

Lietuvos išeivija, okupacijų grėsmės išvyta iš savojo krašto, kone penkis dešimtmečius ištverė likusi ištikima Lietuvai, mylėjo ją romantiškai, šaukė laisvajam pasauliui apie lietuvių tautos nuoskriaudą bei sovietinę priespaudą, stengėsi išlaikyti nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo bylą gyvą, tada, kai pačios lietuvių tautos balsas buvo užgniauztas ir negalėjo prasiskverbti pro sovietų Sąjungos užleista geležinė uždangą. Tad ir dabar, Lietuvą kamuojant vidaus ir išorės sunkumams, išeivija yra susirūpinusi jos ateitimi: turi pareigą ir jaučia teisę dėti į Lietuvos valstybės ištvirtinimą visomis savo išgalėmis.

1. Lietuvių tautą sudaro bendros tautinės sąmonės lietuvių kilmės žmonės. Todėl pilietybės, nuosavybės ir žmogaus teisių požiūriu jie yra lygūs, nežiūrint kur gyventų.

2. Išeivija suvokia, kad perėjus į laisvąją rinką teisingumo bei teisėtumo įgyvendinimas yra svarbūs veiksniai demokratizacijai įvykdyti.

3. Išeivija yra pasiruošusi savo talentu ir patirtimi dėti prie Lietuvos materialinės ir kultūrinės gerovės ugdymo ir sveikina išeivijos organizacijas bei asmenis, savo inicia-

tyva dirbančius šį darbą.

4. Abipusiškai naudingiems santykiams tarp Lietuvos ir išeivijos patarnauti reikalinga:

a. Lietuvos valdžios skatinimas ir rūpinimasis kultūriniais ryšiais su išeivija valstybinėje ir privatinėje plotmėje;

b. Vyriausybės pagalba stiprinanti ryšius tarp užsienio ir Lietuvos švietimo profesionalų, išeivijos lietuviams tarpininkaujant;

c. Valstybės parama atskiriančiomis jaunimo auklėjimo organizacijoms, perleidžiant joms valdžios žinioje esančias stovyklas ir paliekant jaunimo organizacijas savarankiškas;

d. Objektivesnis ir greitesnis susižinojimas tarp Lietuvos ir išeivijos.

5. Konferencija mano, kad paskolos laktų išleidimas sustiprintų Lietuvos ūkį.

6. Konferencija prašo Lietuvos Respublikos prezidentą pakeisti savo dekretą ir palikti Stasį Lozoraitį ambasadoriaus pareigose Jungtinėse Amerikos Valstijose, o ateityje skiriant diplomatinis atstovus tartis su atitinkamo krašto Lietuvių bendruomenės valdyba.

7. Susižinojimo priemonių, kaip TV, radijo ir spauda, ne valstybinė nuosavybė ir kontrolė, prieštarauja (Nukelta į 4 psl.)

Washingtono LB apylinkės suruoštamą Stasio Lozoraičio pagerbime susitikę (iš k.) Lietuvos garbės konsulas Chicagoje Vaclovas Kleiza, amb. Stasys Lozoraitis, Daniela Lozoraitienė, Lietuvos ambasadorius prie Jungtinių Tautų Organizacijos Anicetas Simutis ir Asta Kleizienė. Įbr. Čikoto nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **GYVENIMO LYGIO SMUKIMAS SULĖTĖJO, BET STABILIZACIJOS DAR NEPASIEKTA**, – pasakė Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas, duodamas interviu ELTOS korespondentui. Pateikiami tokie skaičiai: realusis darbo užmokestis (įvertinamas, atsižvelgiant į kainų ir darbo užmokesčio augimo tempų santyktę) gegužės mėnesį krito tik 4 %, o per penkis pirmuosius šių metų mėnesius – 12 %. Per tą patį praėjusių metų laikotarpį nuosmukis buvo 23 %.

Lito įvedimas, prezidento žodžiais, sudaro palankesnes sąlygas ekonomikos pagyvėjimui, o kartu ir sėkmingesniame socialinių klausimų sprendimui. Tačiau išlieka ir nerimą keliantys veiksniai, pirmiausia importuojamų energetinių išteklių kainų nuolatinis augimas. Pavyzdžiui, nuo liepos 1 dienos žymiai pabrango dujos. Tad apie visišką stabilizaciją dar anksti kalbėti.

• **BRANGSTA TELEFONO POKALBIAI, PINGA SIUNTINIAI, DOLERIUS IŠ AMERIKOS Į LIETUVĄ JAU GALIMA SIŪSTI PAŠTU**. Nuo liepos 1 dienos vidutiniškai 20 procentų pabrango tarptautiniai telefono pokalbiai su NVS šalimis, Latvija, Estija, Gruzija, Azerbaidžanu.

Tarptautinių siuntinių iš Lietuvos į 49 šalis: NVS, Vakarų Europą, Amerikos ir Azijos žemynus – tarifai sumažinti. Daugiausia – 96 procentais atpigo siuntiniai į Rusiją, 65 procentais – į Baltarusiją. Siuntiniai į Vakarų šalis atpigo mažiau.

• **NUO BIRŽELIO 1 DIENOS ĮSIGALIOJO LIETUVOS IR JAV PAŠTO ADMINISTRACIJŲ SUTARTIS DĖL VALIUTINIŲ PERLAIDŲ**. Ryšys – vienos krypties: pinigų galima siųsti tik iš JAV į Lietuvą, o ne atvirkščiai. Suma nėra ribojama. Gaunančiam už perlaidą mokėti nereikia.

• **PARAPIJOS NAMAI: BŪTINA VALSTYBĖS IR BAŽNYČIOS SAVEIKA**. Įgyvendinant Lietuvoje Restitucijos Akta, Bažnyčia atgauna jai priklausiusius pastatus, atkūriami ir parapijų namai. Kai kur jie jau tapo gailestingumo, labdaros, kultūros židiniais. Parapijų namuose steigiamos nedidelės našlaičių ir senelių prieglaudos, o kur yra salės – rengiami koncertai, parodos. Apie parapijinių namų problemas buvo kalbama Seimo sveikatos, socialinių reikalų ir darbo komiteto narių susitikime su kunigais. Pokalbyje pažymėta, kad būtina šiais klausimais glaudesnė valstybės ir bažnyčios sąveika. Kai kurių Seimo narių nuomone, parapijoms reikėtų gražinti joms priklausiusią žemę.

• **BALTARUSIJOS KROVINIAI Į VOKIETIJĄ IR TOLIAU KELIAUS PER LIETUVĄ**. Birželio 30 dieną Klaipėdoje Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro Jono Biržiškio ir Baltarusijos Respublikos transporto ir komunikacijų ministro Stepano Škapič vadovaujamos delegacijos aptarė galimybes sudaryti tarpvalstybinę sutartį, įgalinančią efektyviai panaudoti Klaipėdos uosto ir tarptautinės perkėlos pajėgumus Baltarusijos kroviniams gabenti per Lietuvos teritoriją į Vokietiją ir kitas Vakarų Europos šalis.

Aptartas bendradarbiavimo sutarties projektas. Sutartis bus pasirašoma Vilniuje.

• **PIRMOJI POLICIJOS AKADEMIJOS LAIDA**. Birželio 30 d. Vilniuje, Policijos akademijoje iškilmingai buvo įteikti bakalaurų diplomai pirmajai absolventų laidai, o jos rektoriui Alvydui Pumpučiui suteiktas policijos generolo laipsnis.

Prieš trejus metus įkurta Lietuvoje Policijos akademija priėmė pusę tūkstančio didelį konkursą išlaikiusių žirkakursių. Vieni jų mokėsi tik metus ir įgijo policininko kvalifikaciją. Antrąjį studijų etapą, suteikiantį aukštąjį išsilavinimą, sėkmingai įveikė 185 vaikinai, 75 pažangiausiai absolventai galės tęsti studijas dar dvejus metus, įgyti siauresnę profesinę specializaciją ir magistro diplomą. Tai suteiks jiems teisę eiti aukštas pareigas teisėsaugos organuose.

• **LIETUVA NEGAUNA DUJŲ**. Nuo birželio 27 dienos 10 valandos Rusijos akcinė bendrovė "Gazprom" atjungė dujų tiekimą Lietuvai. Pagrindinė priežastis, kurią telegramoje nurodo ją pasirašęs "Gazprom" viršininkas Bogdanas Budzuliakas, – 43 milijonų JAV dolerių skola. Tai – sena problema, sako Premjeras Šleževičius. Kai pernai vasarą Rusija pareikalavo atsiskaityti už dujas pasaulinėmis kainomis, Lietuvos vyriausybė aiškos pozicijos šiuo klausimu taip ir neturėjo. O skola tolydžio augo. Apie naujuosius metus jau siekė 40 milijonų. "Rusijos premjerui Černomyrdinui, sako Šleževičius, aš pažadėjau, kad skolą grąžąinsime". 40-čiai labiausiai įsiskolinusių įmonių tiekimą visiškai nutraukėme, kitiems dar tiekiama iš rezervų. Dalį skolos padengsime iš Pasaulio banko tikslinio 15 milijonų kredito, kitą dalį iš skolų, kurias mums turi gražinti Rusija ir Baltarusija. Ir dujų vartotojams bus padidintos kainos, nes iki šiol jie mokėjo mažiau negu yra realios dujų kainos.

• **MORALINĖ DEŠINIŲJŲ PERGALĖ KAIŠIADORYSE – TAIP PASKELBE "LIETUVOS AIDAS"**, nes šeštadienį Kaišiadorių rinkimų apygardoje šeši kandidatai baigė rinkimų kovą dėl vienos vietos Seime. Praėjusį rudenį po pakartotino balsavimo rinkimus čia laimėjo LDDP ekslyderis A.M. Brazauskas: gavo 57 proc. rinkėjų balsų ir užsitikrino sau vietą Seime. Išrinkto Prezidentu, jo kaip Seimo nario mandatas buvo panaikintas, todėl Kaišiadorių apygardoje surengti nauji rinkimai.

Naujieji rinkimai parodo, kad rinkėjų sąmonė keičiasi.

Kadangi (preliminariais duomenimis) iš 38,9 tūkst. rinkimų teisę turinčių balsuotojų prie balsadėžių atėjo tik: apie 11 tūkst., galima spręsti, kad neapsisprendusių ir nusivylusių politikais žmonių Kaišiadorių apygardoje yra daugiau negu pusė. Tokio menko rinkėjų aktyvumo priežastis galėjo būti ir vasaros atostogos bei žemės ūkio darbai.

Kaišiadoryse balotiravosi šešių politinių partijų bei visuomeninių politinių judėjimų atstovai. Iš atėjusių balsuoti rinkėjų 42 proc. (4580 balsų) pasisakė už Sąjūdžio kandidatą L. Sabutį. Nuosaičių judėjimo atstovas ūkininkas P.A. Šliužas – 25% (2725 balsai), LDDP kandidatas A. Anužis (už kurį agitavo pats prezidentas Brazauskas, – 15% (1661 balsas). Tautos pažangos judėjimo atstovas R. Paulauskas tegavo 5% (559 balsai), socialdemokratas A. Brazas – 4% (458 balsai), Lietuvos laisvės lygos atstovas J. Gėlažius – 4%. (430 balsų).

Rinkimai Kaišiadoryse pripažinti neįvykusiais, nes balsavo mažiau negu pusė rinkimų teisę turinčių Kaišiadorių rajono miesto bei Elektrėnų gyvenvietės rinkėjų. Pagal rinkimų įstatymą pakartotinis balsavimas šioje apygardoje turi būti surengtas iki gruodžio mėnesio.

• **NAUJAS AMENDMENTAS PRIE PARAMOS RUSIJAI** Amerikos Kongreso atstovas Richardas Durbinas birželio 16 dieną išsiuntinėjo spaudai pranešimą, kuriuo informuojama, kad tą dieną Atstovų Rūmai priėmė-patvirtino jo naują amendmentą prie paramos Rusijai.

Šis amendmentas reikalauja, kad ir atityje JAV prezidentas turės paliudyti, kad Rusija vykdo kariuomenės išvedimą iš Pabaltijo kraštų pagal nustatytą tvarkaraštį ir be to Rusijai pagalba negali būti teikiama.

Svarbios naujos sąlygos, įrašytos šiame rep. Richardo Durbinio amendmente, sako, kad taipgi yra reikalaujama, jog Rusija rodytų gerą valią kariniuose reikaluose Pabaltijo valstybėse: Rusija negali vykdyti artilerijos pratimų be Pabaltijo valstybių leidimo: negali pažeisti Pabaltijo valstybių erdvės ir vandenų teritorijų teisių; negali įvesti į Pabaltijo valstybes daugiau karinių dalinių ar jiems priklausančių civilių asmenų be šių valstybių vyriausybių sutikimo; taipgi, Rusija negali vykdyti ekonominės blokados arba nutraukti energijos tiekimo.

Atstovų Rūmų rep. Richardas Durbinas pareiškė: "Esu patenkintas, kad Atstovų Rūmai pasisakė už rusų kariuomenės išvedimą iš Pabaltijo valstybių. Trys Pabaltijo valstybės pakartotinai prašė rusų kariuomenės išvedimo iš jų teritorijos. Amerika privalo paremti teises Pabaltijo tautų žmonių, kurie dėl savo nepriklausomybės kovojo ilgai ir sunkiai."

Mes, amerikiečiai lietuviai, esame laimingi, turėdami mūsų kilmės kongresmeną Richardą Durbiną Atstovų Rūmuose

• **PRIEŠ 20 METŲ, 1972 M. LIEPOS 4 DIENĄ HELSINKYJE, SUOMIJOJE BUVO AREŠTUOTI 4 AMERIKOS LIETUVIAI**: dr. Jonas Genys, dr. Kęstutis Valiūnas, dr. Petras Vileišis ir Eglė Žilionytė. Jie dalyvavo kaip pabaltiečių organizacijų stebėtojai Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo organizacinėje konferencijoje ir kėlė Lietuvos išlaisvinimo klausimą. Liepos 5 dieną buvo ruošama Pabaltijo reikalų spaudos konferencija. Sovietų delegacijos pirmininkas Andrey Gromyko pareikalavo šiuos 4 lietuvius, o taip pat 3 latvius ir 2 estus areštuoti. Sekančią dieną, pareikalavus Amerikos valdžios atstovams, areštuotieji buvo paleisti. Apie šį įvykį tada rašė Amerikos ir viso laisvojo pasaulio spauda, tuo pačiu išskeldama Pabaltijo kraštų laisvės reikalą.

KAD BIRŽELIO KETURIOLIKTOJI NEPASIKARTOTŲ

K. Kedaitis

Sekmadienį, birželio 13 d., mes, Maskvos lietuviai, nuėjome į šv. Liudviko bažnyčią padėkoti Dievui už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ir paprašyti Dangiškosios palaimos savo ateities darbams brangiosios Tėvynės gerovei, Ypač, kad birželio 14-tosios siaubas daugiau gimtojoje žemėje nepasikartotų.

Birželio 14 d. popietę rinkomės Vorovskio gatvėje, 24, istoriniuose buvusios Lietuvos pasiuntinybės rūmuose, kur yra ir mūsų, Maskvos lietuvių kultūros bendrijos kampeilis. Rinkomės pasikalbėti,

pasidalinti mintimis, ką turime daryti, kad birželio 14-tosios košmaras ne tik nepasikartotų, bet būsimoms kartoms ir nesisapnuotų.

Pirmasis prašneko buvęs politinis kalinys Stasys Grigas, praėjęs visus Gulago "universitetus". Pirmąją pamoką "gavęs" tą siaubingąją

birželio 14-tąją: netekęs savo mylimojo mokytojo, kuris jį mokęs mylėti gimtąją žemę, lietuvišką žodį ir iš praeities, iš istorijos semtis stiprybės ateities darbams.

Kad ji, birželio 14-toji, niekam, nei mums patiems, nei mūsų vaikams, nei jų vaikų vaikams daugiau nebepasikartotų! – palinkėjo susirinkusiems 1941 metų birželio 14 dieną į Sibiro ledų ir sniegynų platybės savo kelią "pradėjęs" iš brolių latvių žemės Vydvudas Štrausas.

Ir aš pridėjau keletą žodžių. 1941 metų birželio 14 dieną, mokslo metams pasibaigus, ilgiau miegojau, nereikėjo į gimnaziją eiti. Tėvai daiktų pasiimti atvažiuos vėliau, o aš su draugu ir istorijos mokytoju važiuosim į Šiaulių "Aušros" muziejaus ekspediciją senienų rinkti. Tik įleikia šeimininkė persigandusi: "Vaikai", – nors aš vienas iš trijų tebuvaus kambary, – "žmones veža! Svieto pabaiga!"

Įšokęs į kelnes. išbėgau laukan. Priešais mūsų namą gyveno notaras Šimkevičius. Jis jau sėdėjo sunkvežimio kėbule žmonių tarpe, kareivių su šautuvais ir atkištais durtuvais saugomas. Tą dieną daug tokių mašinų mačiau stovinčių ir pravažiuojančių. Netekau kūno kultūros mokytojo Vaclovo Griganaičio. Pasirodo, buvęs atsargos karininkas... Klasės draugių Halinos Račinskaitės, Vandos Šimavičiūtės, Genės Stankūnaitės. Pirmos tėvas buvo advokatas, kitos – geras ūkininkas, žuvis augino tvenkiny ir turguose pardavinėjo, trečios – Lietuvos savanoris...

Viena buvo aišku, kad sovietams jie nebuvo reikalingi. Nė mokytojas – patriotas, nė darbą mylintis kaimietis, ūkininkas – jie visi liaudies priešai...

Dėjome gėlių Lubiankos aikštėje prie akmens Stalinizmo aukoms atminti.

BIRŽELIO 29 DIENĄ LIETUVA Į PASKUTINĘ KELIONĘ PALYDĖJO ĮŽYMUJŲ MOKSLININKA IR MOKSLO ORGANIZATORIŲ,

ilgametį Lietuvos mokslų akademijos prezidentą Juozą Matulį. Jis mirė birželio 25 dieną, eidamas 95-uosius metus. Palaidotas Vilniuje, Antakalnio kapinėse.

PATRIA

2638 W. 71 St., Chicago, IL 60629,
tel. (312) -778-2100

Didelis pasirinkimas dovaninių bei buitinių prekių, pageidaujamų ir Lietuvoje. Dėl specialiai sumažintų kainų klausykitės Šluto radijo valandos sekmadieniais nuo 7 iki 8 val. ryto, 1450 AM banga.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIUNAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusel metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusel metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

MINDAUGO VAINIKAVIMAS LIETUVOS VALSTYBĖS DIENA

Juozas Žygas

Dabar Lietuvoje yra nu-
statyta, kad Mindaugo vaini-
kavimas įvyko 1253 m. lie-
pos mėn. 6 d. Viduramžiais
visos valstybės (išskyrus tur-
būt Šveicariją) buvo Monar-
chijos. Tad karalius buvo
aukščiausias valstybės sim-
bolis. Su Mindaugo vainika-
vimu, Lietuva tapo lygiateise
su kitomis valstybėmis. To-
dėl, dabar Lietuvoje liepos 6
d. yra įstatyminė šventė, va-
dinama "Valstybės diena".
Šiais metais sueis 740 m.,
kaip Mindaugas buvo vaini-
kuotas karaliaus vainiku.
Tais laikais vainikavimas bu-
vo laikomas sakramentu, pa-
našiai kaip kunigystė. Tad
pats vainikavimas, buvo at-
liekamas pagal nustatytą baž-
nytinį ritualą.

Vainikavimo reikšmę bū-
tų galima palyginti, su dabar-
tiniu įstojimu į Jungtines
Tautas. Tačiau nereikėtų
maišyti vainikavimo, su val-
stybės centralizavimu, kuris
įvyko žymiai anksčiau. Grei-
čiausiai jau jo tėvas, kurio
vardo mes nežinome, buvo
savo valdas ir galią ant kitų
kunigaikščių išplėtęs. Lietu-
vos metraščiuose jis yra vadi-
namas Rimgaudu (Ringolt,
Ringaud). O Strykovskio
kronikose Mindaugo tėvas
yra tituluojamas Didžiojo
Lietuvos kunigaikščiu.

Nors ir neturime doku-
mentinės medžiagos, tačiau
galime prileisti, kad valstybės
apjungimas buvo jau baigtas
prieš 1236 metus. Kadangi
tais metais įvykusiose dery-
bose su Voluinės kunigaikš-
čiu, jis derėjosi jau tik su vie-
nu Mindaugu. Kronikose yra
užrašyta, kad 1219 m. vyku-
siose derybose su Volinijos
kunigaikščio Romano našle,
iš lietuvių pusės dalyvavo net
20 kunigaikščių. Žymesniųjų
yra ir vardai užrašyti, Min-
daugas yra įrašytas trečiuoju.

Reikia stebėtis, kodėl mes
turėjome tik vieną vainikuotą
valdovą, ir tą patį buvome
beveik užmirę. Galbūt dėl

to, kad jis dar buvo užsiėmęs
lietuvišku jotvingių žemių
jungimu, tad dar nebuvo toli
slavų žemės išsiplėtęs. Min-
daugas nusipelno mūsų žy-
miai didesnio dėmesio. Ka-
dangi jis ne tik vainikavosi,
bet į Lietuvą įvedė ir krikš-
čionybę. Mes beveik jau už-
miršome, kad 1951 m. iškil-
mingai minėjome Lietuvos
krikšto 700 m. sukaktį. Po-
piečius savo laiške rašė, kad
Mindaugas "krikštijosi su di-
dele daugybe pagonių". Tais
laikais valdovas, jo artimieji
ir didikai, ir sudarė vadinamą
"tautą". Tiek Lietuvoje, tiek
ir kitose (visose) šalyse, val-
stiečiai jokio balso ir reikš-
mės neturėjo. Taip pat, netu-
rėtume užmiršti galbūt jo
svarbiausio darbo, tai įsteigi-
mo bažnytinės provincijos.

Čia Mindaugas parodė
toliaregišką politiką stengda-
masis, kad Lietuva nebūtų nei
su Rygos arkivyskupu, nei su
ordinu surišta. Tačiau Vytau-
tas 1387 m. pravestame aukš-
taičių krikšte, jau tokios val-
stybinės galvosenos nebepa-
rodė. Tad Lietuva buvo pri-
jungta prie Lenkijos bažnyti-
nės provincijos, ir tuo atiduota
lenkų vyskupų malonei. O
tokio "Krikščioninimo" pa-
sėkas, mes per daug gerai ži-
nome. Ir praėjo daug šimt-
mečių, kol 1926 m. balandžio
4 d. popiežius savo bule "Li-
tuanorum gente" atgaivino
tai, kas su Mindaugo nužudy-
mu buvo prarasta.

Taip pat Mindaugą turime
prisiminti, kaip lietuviškų
(aisčių) "žemių rinkėją".
Mindaugo tėvonija buvo
Aukštaitija, yra istorikų, ma-
nančių, kad tai galėjo būti
Kernavė. Į savo valdas jis
įjungė Naugarduką, Volko-
viską, Gardiną ir kitas buvu-
sias jotvingių žemes. Apie
kurias, deja, mes jau net ne-
bekalbame. Jeigu ateityje dar
bus rašoma Lietuvos istorija,
tai mūsų era gal bus vadina-
ma: "Lietuviškų žemių atsi-
žadėjimu".

Prieš pat jubiliejinę die-
nas Lietuvos spaudoje pasiro-
dė pranešimai ir komentarai
apie prezidento kalbą, pasa-
kytą gegužės 17 d. užsienio
šalių diplomatom. Dauguma
komentatorių beveik vienin-
gai teigia, jog tai buvo ištis
įdomi ir turininga kalba. Su-
prantama, kad tai kas kalba-
ma diplomatinėje lygyje,
nebūtina kartoti visiems, ta-
čiau vistiek lieka nesupranta-
ma, kodėl buvo nuspręsta su
savo šalies žmonėmis ben-
drauti pernelyg lakoniška ir
jau visiems gerokai pabodu-
sia populistine maniera.

Negi buvo pagalgvota, kad
paprasti, bėdų ir negandų iš-
varginti žmonės, bus nepa-
prastai patenkinti bet kuo, iš-
girstu tiesiai iš Prezidento lū-
pų ir priims viską už gryną
pinigą? Mančiau, kad taip
galvoti, reikėtų pernelyg di-
delį pasitikėjimą savo išmin-
timi.

Nežiūrint į tai, kad Prezi-
dentas pasakė nemažai tiesos
apie šalį užgriuvusias bėdas,
priimti visa tai už gryną pini-
gą, tegali tik visai į reikalų
esmę nesigilinantys naivuoi-
liai. Ir štai kodėl. Pastaruoju
metu visi valdžios vyrai, lyg
būtų susitarę, šiandieninį mū-
sų gyvenimą lygina su 1989
metais. Tą patį darė ir Prezi-
dentas.

Nesinorėtų įtarti, jog tai
nostalgija tiems laikams. Bet
kada nuolatos girdi tokius pa-
lyginimus, tokia mintis nori-
mis nenoromis peršasi. Vi-
siems juk aišku, kad tiek
1989-ji, tiek ir visi prieš tai
praėję metai iki pat 1940-ųjų,
negali būti atskaitos tašku, ly-
ginant bet kokią nesovietinį
mūsų gyvenimo tarpsnį.

Tie žiaurios okupacijos
metai beje ir buvo mūsų šian-
dieninio nuosmūgio lemia-
mas faktorius ir pradžia.
Tam įrodyti nereikia moksli-
nių tyrimų, o pakanka vieno
elementaraus gyvenimiško
pavyzdžio.

Iki karinė statistika rodo,
kad iki 1940 metų Lietuvos ir
Suomijos ekonominio išsi-
vystymo lygis buvo maždaug
vienodas. Palyginkime gi tą

lygį 1989-siais ir pamatysi-
me, kad nežiūrint, jog tuo
metu Lietuva "klęstėjo broliš-
kų respublikų šeimoje" (taip
ir dabar dar kai kas nepaliau-
ja teigti), Suomija jau buvo
nepavejamai nutolusi. Todėl
tokį šiandienos lyginimą su
1989-siais tenka vertinti tik
kaip paslėptas pastangas įteigti
žmonėms, kaip tada buvo ge-
rai, o kaip dabar blogai.

Taip, tada turėjome šį tą
daugiau, gal ir sotesnis kšnis
buvo ant stalo. Bet kokia
kaina! Žinoma, tie, kurie lai-
ko 1989-sius gyvenimo gero-
vės etalonu, prarado labai
daug ir jiems yra ko ilgtis.
Betgi, galų gale, jie ir tikrai
jie kalti dėl to nuosmūgio,
kokį pergyvena ne vien Lie-
tuva, bet ir visos kitos šalys,
"stačiusios" iliuzinį komuniz-
mo "rūmą".

Labai nemaloniai Prezi-
dento kalboje nuskambėjo ir
S. Lozoraičio atstatydinimo
iš ambasadoriaus JAV reika-
las. Ačiū Dievui, apie tai
plačiau komentuoti vargu ar
bereikia, nes, praėjus kelioli-
kai dienų po šimtadienio, A.
Brazauskas viešai pareiškė,
jog tai buvo klaida. Galbūt
būtų netgi neetiška, pripažin-
tą klaidą nuolat priminti, bet
vis dėlto jos visai užmiršti irgi
negalima, nes lieka neaišku,
kada Prezidentas buvo nuo-
širdus ir kada ne.

Reikalas tas, kad tuojau
po pergalės rinkimuose, A.

Brazauskas, žurnalistų pa-
klaustas ar oficialūs pareigū-
nai, pasirašę už S. Lozoraitį
nenukentės ateityje, kaip tei-
gia "Lietuvos rytas" (93.02.
17 Nr.30), atsakė: "Tie parei-
gūnai įrodė, kad su manimi
dirbti nenori. Jeigu nenori,
šis pilietinis jų noras bus pa-
tenkintas. Jie nori dirbti su
kitu".

Argi tai nepanašu į grąši-
nimą susidoroti ne tik su pa-
čiu S. Lozoraičiu, bet ir su jį
rėmusiais pareigūnais? Todėl
galima galvoti, jog ta klaida
šaknis išleido dar rinkimų
metu, vėliau ji visą laiką
brendo, kol galų gale davė
vaisius. Antra, pripažintą
klaidą, paprastai, stengiamasi
ištaisyti. Šiuo gi atveju ta
klaida išlieka įteisinta. Na,
bet pagaliau tai jau praeitis ir
ji kuriam tai laikui teliks slo-
giu prisiminimu. Svarbiau-
sia, kad tai būtų paskatas tokių
klaidų nekartoti, o toks pripaži-
nimas tam duoda vilčių.

Tokios, sakyčiau ne itin
optimistiškos mintys lydėjo,
minint ketvirtojo Lietuvos
Prezidento pirmąjį šimtadie-
nį. Tačiau nereikėtų visur
mūsų gyvenime matyti vien
šešėlius. Būna jame ir pro-
švaisčių, be abejonės ateis ir
pragiedruliai, o pagaliau jis ir
visai prašviesės. Tikėkimės,
kad ateinantys šimtadieniai
atneš giedresnes mintis ir
nuotaikas. To laukiame visi.
To labai reikia Lietuvai.

■ Laiškai Dirvai

IEŠKO ANGLŲ KALBOS MOKYTOJO

Gautame laiške iš Vil-
niaus dr. Ramunė Vilkutaitė –
Rimienė prašo spaudoje
paskelbti tokią žinią:

Prienų "Žiburio" Vidurinė
Mokykla ieško (vieniemis me-
tams) anglų kalbos mokytojo
(jos), kuris (i) ten gautų butą,
pusryčius ir algą.

Susidomėję turėtų kreiptis
į Vid. Mokyklos direktorių
šiuo adresu:

Juozas Padvelskis
Prienų "Žiburio" Vid. Mokykla,

Basanavičiaus g.
Prienai LITHUANIA

Pati prof. dr. R.V. Rimie-
nė smarkiai darbuojasi savo
(kalbos terapijos) specialybė-
je. Dabar savaitę laiko pra-
leido Prienų Specialios Mo-
kyklos Internate, kur pravedė
seminarą mokytojams, auklė-
tojams ir ligonių vaikų tė-
vams.

B.V.G.

Skaitykite ir platinkite
DIRVA

LIETUVIŲ FONDO DERLIAUS PASKIRSTYMAS

Tradiciniai lietuviai rengdavo derliaus šventes, kuomet derlių į kluonus suveždavo ir į aruodus supildavo. Fondo derliaus šventės vyksta pavasariais, kuomet praėjusių metų derlius yra paskirstytas. Derliaus skirstymas yra labai sudėtingas, kadangi yra daug daugiau prašančių ir daugiau atkištų kepurų – negu fondo aruoduose derliaus. Tad, kad visuomenė būtų painformuota ir žinotų, kaip tas skirstymas yra pravedamas, fondas sukviečia spaudos ir radio konferenciją. Šiandien tokia konferencija įvyko birželio 17 d. vakare Seklyčioje. Ši susitikimą su spauda pradėjo dr. K. Ambrozaitis, fondo informacijos komisijos pirm., pasveikindamas susirinkusius ir pakviesdamas prel. J. Prunskį sukalbėti invokaciją. Prelatas, senas fondo bičiulis ir stambus jo rėmėjas, pritaikytas, bet trumpu žodžiu paprašė palaiminimo fondo veiklai, šioms vaisėms ir jų dalyviams.

Pov. Kilius, fondo tarybos pirm., paminėjo, kad visuomenė turi teisę žinoti, kur ir kaip fondo parama eina. Fondas remia spaudą ir radiją. Taip pat švietimą skirdamas studijuojantiems stipendijas, kuriom šiemet yra paskirta virš 80 tūkstančių dol. Tolimesnį pranešimą atliko viso šio susiėjimo kaltininkė Marija Remienė, fondo pelno skirstymo komisijos pirm. Ji pasidžiaugė, kad į vadinamą konferenciją atvyko daug spaudos ir radio atstovų. "Man yra malonu pranešti fondo derliaus paskirstymo duomenis: iš praėjusių metų pelno paskirta 250,000 dol., o prašymų buvo gauta 1,185,034 dol. sumai. Tad buvo pridėta iš praėjusiųjų metų nepanaudotos sumos ir sudaryta 283,075 dol. suma, kurią ir turėjo pelno skirstymo komisija išdalinti. Pagal L. Fondo įstatus, pelno skirstymo komisiją lygiomis teisėmis sudarė šeši nariai: trys L.F. tarybos skirti asmenys ir trys JAV LB krašto valdybos deleguoti asmenys. "Tad, kaip matome, pelno skirstymas nėra atliekamas nei fondo tarybos, nei valdybos.

Taip pat reikia paminėti, kad nuo skirstymo pradžios, jau yra paskirstęs 3,588,611 dol. sumą. Tad reikėtų tik įsivaizduoti, kokia tuštuma būtų, jeigu neturėtumėme fondo. Daug naudingų ir išliekančių kultūrinių vertybių, nebūtų buvę sukurta. Daug darbų iš viso nebūtų buvę pradėta.

Kiek plačiau buvo sustota prie studentų stipendijų. Pilnai ar dalinai buvo patenkinti

55 studentų prašymai, sumoje 75,900 dol. sekančiai: I Vasario 16-tos gimnaziją – 7 moksleiviams (1 iš Amerikos, 1 iš Brazilijos ir 5 iš Argentinos); į Lituistikos katedrą Chicagoje – studentams (1 vietinė iš Chicagos ir 4 iš Lietuvos), o kitoms studijoms – 43 studentams (29 iš Lietuvos ir 14 vietinių). Dėl tų stipendijų studentams iš Lietuvos, norėčiau pasisakyti. Kadangi būdamas fondo valdyboje, turėjau tuo klausimu skirtingą požiūrį, tad apsisprendžiau geriau turėti laisvas rankas. Dabar iš šalies žiūrint, galiu savo nuomonę pareikšti.

Nesu priešingas studentų stipendijoms, bet esu įsitikinęs, kad Amerika niekuomet nebuvo ir nebus, Lietuvos langas į Vakarus! Reikia mokyti iš mažų Baltijos jūros regiono kraštų, kurių patirtį būtų galima Lietuvoje pritaikyti. O dabartiniu metu ekonomistai turėtų mokytis iš Estijos, bet ne Amerikos! Į Ameriką bežiūrėdami, pradedame apie pustrėčio milijardo dolerių paskolą galvoti. Tik ačiū, Dievui, kad tokių bankininkų nesusiras. Su pasitenkinimu pastebiu, kad šiais metais PLB Švietimo komisijai yra paskirta Pietų Ameri-

kos, Gudijos, Moldavos, Punsco, Rusijos, Sibiro, Ukrainos ir Rytprūsių lietuviškam švietimui. Šiam reikalui skirtas sumas (gal sumeles) aš būčiau linkęs padvigubinti ar net patrigubinti. Ypatingą dėmesį reikėtų kreipti: Punsco, Gudijos ir Rytprūsių lietuviams.

Tam tikslui, be jokio sąžinės graužimo, nubraukčiau bent gerą dalį stipendijų, atvykstantiems į Ameriką studijuoti. Ko ko bent jau menotyrininkų, teatrologų, muzikologų, rezistierių ir jiems panašių, Lietuva didelį perteklių turi. Tad tokioms "specialybėms" nereikėtų pinigų eikvoti.

Žinoma, čia yra mano asmeniška nuomonė. Reikėtų platesnio visuomenės pasisakymo. Teko pastebėti, kad fondas į spaudoje iškeltas mintis kreipia dėmesio. Tad savo pageidavimus reikėtų išreikšti. Visų detalių kam parama buvo skirta neišvardinsiu, nes fondo nariai bus apie tai painformuoti. Buvo iškeltas klausimas, kad Tautos fonde vykstantieji nesklandumai, gali neigiamai atsiliiepti ir Lietuvių fondui. Visuomenė neturėtų šių dviejų, visai skirtingų fondų maišyti. Lietuvių fondas yra saugiose rankose, o dėl veiklos metodų, galima ir skirtingą nuomonę turėti. J. Žygas

LIETUVOS KOOPERACIJA LAUKIA PAGALBOS

Petras Šimanskas

*Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjungos
valdybos pirmininkas*

Pusę amžiaus trukusi okupacija sugriovė krašto ekonomiką, palaužė žmonių pasitikėjimą savo jėgomis ir ateitimi.

Ekonominė suirutė neaplenkė ir Lietuvos vartotojų kooperacijos, stambiausios prekybinės organizacijos krašte. Sutriko komerciniai ryšiai su Rytų šalimis. Pra gyvenimo lygio nuosmukis pakeitė vartojimo ir prekių apyvartos struktūrą. Apmadu, jog vartotojų kooperacija, turėdama gerą prekybos ir maitinimo materialinę bazę, talpius bendraprekinis sandėlius, bulvių-daržovių saugyklas, maisto pramonės įmones, nepajėgia efektyviai panaudoti per daugelį metų sukauptą ekonominį potencialą ir patiria nuostolius.

Manytume, jog išsivysčiusiose šalyse gyvenančius tautiečius galėtų sudominti verslo perspektyvos Lietuvoje. Apart materialinės naudos, tai būtų konkreti pagalba Lietuvai, sparčiai persitvarkančiai dirbti ir gyventi rinkos ekonomikos ir sveikos konkurencijos sąlygomis.

Ką siūlo ir kokio komercinio bendradarbiavimo laukia Lietuvos vartotojų kooperacija?

Pirmiausia Lietuvos rinkai trūksta eilės prekių, iš jų cukraus, augalinio aliejaus, margarino, citrusinių vaisių, kavos ir kitų. Maisto pramonė neturi kai kurių pagalbinių žaliavų. Paminėtas prekes perkame iš atsitiktinių tarpininkų ir mokame brangiai. Prekių tiekimas netolygus ir negarantuotas. Jų kokybė abejotina. Mes siekiame pastovių kontaktų ir tolygaus prekių gavimo. Vartotojų kooperacija disponuoja kukliais tvirtos valiutos ištekliais, todėl mums priimtinausia konsignacinė atsiskaitymų tvarka arba apmokėjimas per 20-30 dienų po prekių gavimo.

Klaipėdoje yra laisvų sandėlių. Susitarę su verslininkais, bendradarbiaujančiais su Rytų šalimis, galėtume priimti į Klaipėdos uostą atsiųstus krovinius, juos saugoti ir išsiųsti geležinkeliu arba automobiliais į Rusiją, Baltarusiją ir kitas Rytų šalis. Esant reikalui, galėtume at-

stovauti užsienio firmoms Lietuvoje, reklamuoti ir pardavinėti jų produkciją, priimti pirkėjų užsakymus, teikti kitokias paslaugas.

Užsienyje gyvenančius tautiečius turėtų sudominti realios galimybės steigti bendras su vartotojų kooperacija prekybos, maitinimo, gamybos ir kitokias įmones. Turime laisvą patalpų, pagrindinių žaliavų, darbo jėgos. Trūksta šiuolaikinės technologijos ir modernios įrangos.

Modernizavus veikiančius konditerijos cechus būtų galima gaminti vidaus ir užsienio rinkai ilgesnio saugojimo ir vartojimo miltinius konditerijos gaminius.

Turime neblogų patalpų bendromis greito aptarnavimo maitinimo įmonėms steigti.

Nei vienoje iš Baltijos šalių negaminami sausi kūdikio mitybos mišiniai. Jų neturi ir Baltarusija. Patalpos gamybai organizuoti kooperacijoje atsirastų. Trūksta pažangios technologijos, įrengimų ir gero įpakavimo. Produkcijos realizavimo galimybės didelės, nauda akivaizdi.

Lietuvoje užauginama daug bulvių. Į paruoštus vartojimui produktus, išskyrus krakmolą ir spirimą, jos neperdirbamos. Įsteigę bendrą bulvių apdorojimo įmonę, produkciją galėtume pardavinėti vidaus rinkoje ir užsienio vartotojams.

Daug superkame popieriaus atliekų, skudurų, kitokių antrinių žaliavų. Jos taip pat neperdirbamos į tinkamą vartojimui produkciją.

Pradedama statyti tarptautinė automagistralė Via Baltica nuo Helsinkio per Taliną, Rygą, Kauną, Varšuvą iki Berlyno. Reikia tikėtis, jog šis tarptautinis kelias bus intensyviai eksploatuojamas. Atsirastų įvairių paslaugų, iš jų prekybos, poilsio, autoserviso poreikis. Jau dabar pravartu pradėti statyti naujus aptarnavimo įmones. Statybų projektinę dokumentaciją gali parengti kooperacijos projektinė organizacija. Statybos darbus vykdytų kooperacijos statybininkai. Reikalingos lėšos, konstruktyvūs pasiūlymai ir išsivysčiusių kraštų patirtis.

Grazi Lietuvos gamta, gintarinis pajūris mažai pažįstami užsieniečiams, iš jų ir tautiečiams. Palangoje, dekingoje vietoje turime poilsio namus ir sanatoriją. Patvarkius ir atnaujinus patalpas, baldus bei inventorių galėtume priiminti poilsiautojus, rengti ekskursijas į kitas Lietuvos vietas. Tautiečius turėtų sudominti nepakartojama Kuršių Nerija. Kooperacija Nidos gyvenvietėje turi nenaudojamą bendrąbutį. Jame nesunkiai galima įrengti pensionatą. Nida galėtų tapti viso pasaulio tautiečių susi-

būrimo vieta.

Būtų naudinga bendromis lėšomis ir pastangomis modernizuoti kooperacijos maisto pramonės įmones ir jose pradėti gaminti eksportui tinkančią produkciją. Pati kooperacija superka didelį kiekį obuolių, uogų, daržovių, tačiau pagaminti užsienio vartotojams reikalingus produktus, išskyrus koncentruotas sultis, nepajėgiame. Priežastys tos pačios – trūksta modernių technologijų bei geros įrangos ir lėšų jai įsigyti.

Trumpai išvardinęs Lietuvos vartotojų kooperacijos problemas, kviečiu tautiečius pasinaudoti palankiomis ir naudingomis sąlygomis investuoti didesnes ar mažesnes lėšas.

Pažymėtina, jog bendradarbiauti su kooperacija jokios rizikos nėra. Kooperacija valdo palyginti didelį kapitalą, kurio didžiausią dalį sudaro nekilnojamas turtas. Tai patikimas garantas užsienio investitoriams, nes visada būsime pajėgūs atsakyti už savo pasižadėjimus. Kita vertus, kooperacijoje dirba daug gerai parengtų specialistų, turinčių didelę komercinio darbo patirtį. Jie dės pastangas, kad investuotos į kooperacijos veiklą lėšos duotų įmanomai didesnę naudą.

Laukiame gerų pasiūlymų ir konkrečios paramos.

DETROITE

(Atkelta iš 1 psl.)

pilnos demokratijos reikimui. Todėl siūloma Lietuvos valdžiai šias susižinotimo priemones pilnai privatizuoti.

8. Užsienio investicijoms skatinti ir savitarpiai pasitikėjimui stiprinti Lietuvos valdžia turi užtikrinti, kad sudaryti teisiniai sandėriai būtų pilnai vykdomi.

9. Išeivija reiškia susirūpinimą dėl Lietuvos valdžios planų ruošti valstybės apsaugos karinius specialistus buvusiose Sovietų Sąjungos (dabartinės Rusijos) karinėse struktūrose, steigti bendras su Rusija karines gamyklas ir ginkluoti Lietuvos kariuomenę vien rusiškais ginklais, tuo pačiu paliekant ją Rytų įtakos sferoje.

10. Konferencija prašo JAV Lietuvių bendruomenės krašto valdybą konferencijos dalyvių detalesnius pageidavimus ir pasiūlymus perduoti Lietuvos valdžios atitinkamiems organams atkreipiant į šiuos dalykus jų dėmesį.

*dr. Bronius Nemickas,
Rezoliucijų komisijos pirm.*

1993 m. birželio 20 d.

Rez. kom. nariai:

*dr. Kazys Ambrozaitis
Vaiva Vebraitė-Gustienė
dr. Petras Kisieliūsis
dr. Tomas Remeikis
dr. Jonas Valaitis
Algirdas Vaičiūnas*

Labai reikalingas

SOCIOLOGIJOS VADOVĖLIS

Antanas Dundzila

Štai, skaudžios tiesos, labai tinkančios šiandieninei Lietuvai, pavyzdys: "Baudžiauninkai gavo laisvę, bet neteko savo pragyvenimo šaltinių". Tai ir sociologinis ir istorinis teiginys.

Šis sakinyš įstrigo galvon, paskaičius 1992 m. išleistą lietuvišką sociologijos vadovėlį. Jį gavau iš Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) senato nario, Amerikoje mums pažįstamo branduolinės inžinerijos profesoriaus, rašytojo, o dabar ir "Litera Universitatis Vytauti Magni" knygų leidyklos vadovo Kazio Almeno. Apie šią, iš anglų kalbos specialiai Lietuvai išverstą, L. Broom, C.M. Bonjean ir D. H. Broom parašytą knygą čia ir eis kalba.

Knygos pasirodymas – tai svarbus, dabartiniam Lietuvos aukštojo mokslo vystymui gal net istorinis įvykis. Vadovėlis išleistas VDU Senato "Vadovėliai demokratijai ugdyti" sukurto projekto rėmuose. Išleistas su Freedom House Foundation pinigine parama.

Anglų kalboje šis 356 psl. vadovėlis turėjo didelį pasisekimą, susilaukė net 11 laiškų. Autoriai mūsų poreikiams buvo labai palankūs, jie patys siūlė vertimą papildyti pavyzdžiais, kurie atitiktų Lietuvos realijas. Deja, skubant leidinį versti ir spausdinti, tam nebuvo laiko.

Prie leidinio paruošimo darbavosi A. Matulionis, T. Marcinkevičiūtė, V. Ališauskas ir vertėjai. Gi K. Almenas leidėjų vardu įžanginiame žodyje taip rašo: "Okupaci-

jos metų palikimas sunkus. Tai visiems žinoma ir apie tai su kaupu prikalbėta. Svarbiau dabar ne dar kartą kartoti šią karčią tiesą, o ieškoti kelių, kaip šį palikimą pašalinti." Knyga ir yra ar ne pats pirmas šios srities žingsnis tos okupacijos palikimo randus gydyti. Dar pridėsiu, kad tai yra labai originalus, labai reikalingas žingsnis.

Leidinį čia aptarsiu apžvalgine prasme, be pasiruošimo sociologijos moksle.

Skaitantis su dabartinėmis Lietuvos sąlygomis, vadovėlis yra patraukliai, vakarietiškai išleistas: iliustruotas, atspausdintas ant priimtinos kokybės popierio, 3,000 egzempliorių tiražu. Skaičiuojant, kad kasmet jį įsigys 200 – 300 studentų, atspausdinto tiražo užteks ilgam. Tačiau linkėtina, kad greitai laiku atsirastų galimybė išleisti naują, papildytą šio vertimo laidą arba Lietuvos sociologų specialiai Lietuvai parašytą, vakarietišką vadovėlį.

Dabar paruošto leidinio spaudos technika dar netobula, bet, pirmuosius žingsnius žengiant, daug ką privalu atleisti. Palikta korektūros bei laužymo (pvz., pakartota eilutė) klaidų, bet jų pasitaiko ir Amerikoje išleidžiamųjų vadovėlių pirmose laidose. Iš medžiagos išdėstymo puslapiuose yra aišku, kad žinota, ko reikia norėti, tad išvadoje – spaudos darbo rezultatai geri.

Knyga parašyta pradiniam sociologijos kursui. Susideda iš 10 didesnių skyrių, kurių

kiekviename su gana išsamiais pavyzdžiais yra nagrinėjamos 4 temos. Pradedama su sociologijos mokslo ištakomis bei taikymu ir keliaujama per kultūrą, socializaciją, organizacijas bei institucijas, visuomenės sluoksnius, rasę bei tautybę, amžių bei lytį, per gyventojų perspektyvas. Knygos gale patalpintas naudotų terminų žodynelis, o kiekvienas poskyris baigiamas rekomenduojama literatūra, aišku, angliškai. Reikia spėti, kad daugumoje ši literatūra lietuviui studentui bus neprieinama. Ką gi padarysi...

Kalbiniu požiūriu vertimas dar galėtų būti tobulintas. Pvz., kai kur palikti ilgoki sakiniai, tačiau tai dabartinės Lietuvos spaudos liga. Džiaugiantis gražiai išvertais, lietuviškais terminais, retkarčiais, beveik netikėtai, į akį iš teksto duria "biznierių" (-kodėl ne verslininkai?), "marketingo firmos", "nacija" (-bet naudojama ir "tauta"), "reidas" ir t.t.

Sociologiją įtaigojantys semantikos bruožai yra tiesioginiai išversti iš anglų kal-

bos. Vėlesnėse laidose juos būtinais reikės keisti į lietuviškuosius. Pvz., aiškinant formaliasias ir intymiasias anglų kalbos žodžių formas ("tu" ir "jūs") ar analizuojant lyties išraišką (vyras - "man", "chairman" ir dabar anglų kalboje išsigalėjusi moterų lygybė - "chairwoman", "chairperson") reikės pritaikyti pavyzdžius iš lietuvių kalbos kultūros.

Tokias pastabėles čia sužymiu, visai nebandydamas vadovėlį peikti: tuo stengiuosi parodyti, kad leidėjas ir vertėjai rungėsi su sunkoku uždaviniu. Bendrai teigčiau, kad universiteto klasėje tinkamai šį vadovėlį naudoti reikės prityrusio, gal būt anglų kalbą ar net anglosaksų pasaulį pažįstančio dėstytojo: kaip kitaip studentas supras, sakykime, viename pavyzdyje panaudoto 60 dolerių per savaitę atlyginimo reikšmę?

Džiūgaujant vadovėlio išleidimu, kyla klausimas, ar jį universitetai naudos. Bet kokio vadovėlio parinkimas dėstomam kursui yra katedros vedėjo arba dėstytojo privilegija. Imtis naujos, svetimai atrodančios knygos, ją atydziai perskaityti ar išstudijuoti, pasiruošti paskaitoms bei studentų pratyboms – visgi reikia tinkamo užsiangažavimo ir noro.

Dėstant universitete, daug lengviau yra važiuoti "senose vėžėse". Naujai įvestas vadovėlis klasėje dažnai reiškia tam tikrą riziką pedagogine ar net dėstomo kurso apimties prasme. Taigi naują vadovėlį pasitinkant, negalima neklausti ar jis išlaikys tą "ipilietinimo" egzaminą.

Amerikiečių leidyklos vadovėlių įpiršimu (Lietuvoje sakyktų "marketingu") labai konkrečiai rūpinasi: vadovėlius išleidžia su pratybų ar net egzaminų pavyzdžiais, su patarimais kaip vadovėlį naudo-

ti, o dėstytojus ir katedros vedėjus aprūpina vadovėlių egzemplioriais nemokamai ir t.t. ir t.t. Taigi šito sociologijos vadovėlio leidėjai irgi stoji prieš apčiuopiamą leidinio pasisekimo riziką. Juos tačiau skatina Amerikoje pagarsėjęs veikalas, iš kurio jie ir šį lietuvišką vertimą pagamino. Linkėtina, kad jiems ši rizika pavyktų, kad Lietuvos aukštosios mokyklos šį vadovėlį griebtų ir naudotų. Mažiau mažiausiai tai būtų labai reikalingas paskatinimas kitiems panašioms leidiniams.

Leidinyje nuosekliai dėstomas sociologijos mokslo įvadinės temas pats skaičiau pirmą kartą gyvenime. Skaitydamas negalėjau atsikratyti minties, kaip būtų buvę malonu ir miela savo paties studijų dienose lietuviškai į šį mokslą bent vieną semestrą pasinerti. Pabrėžiu: sociologiją skaičiau lietuviškai! Tą faktą laikau savotiška asmenine privilegija, nes daugelis mūsų tokios progos iš vis niekada neturėjo.

Reikia tikėtis, kad studentai Lietuvoje taip pat šią knygą mielai skaitys. Juk šį rudenį į universitetų auditorijas suplauks pirmoji studentų karta po ilgai trukusios okupacinės sociologijos mokslų cenzūros bei spaudos draudimo. Karta, pagaliau sulaukusi galimybės į rankas imti vakarų orientacijos vadovėlį. (1993-VI-17)

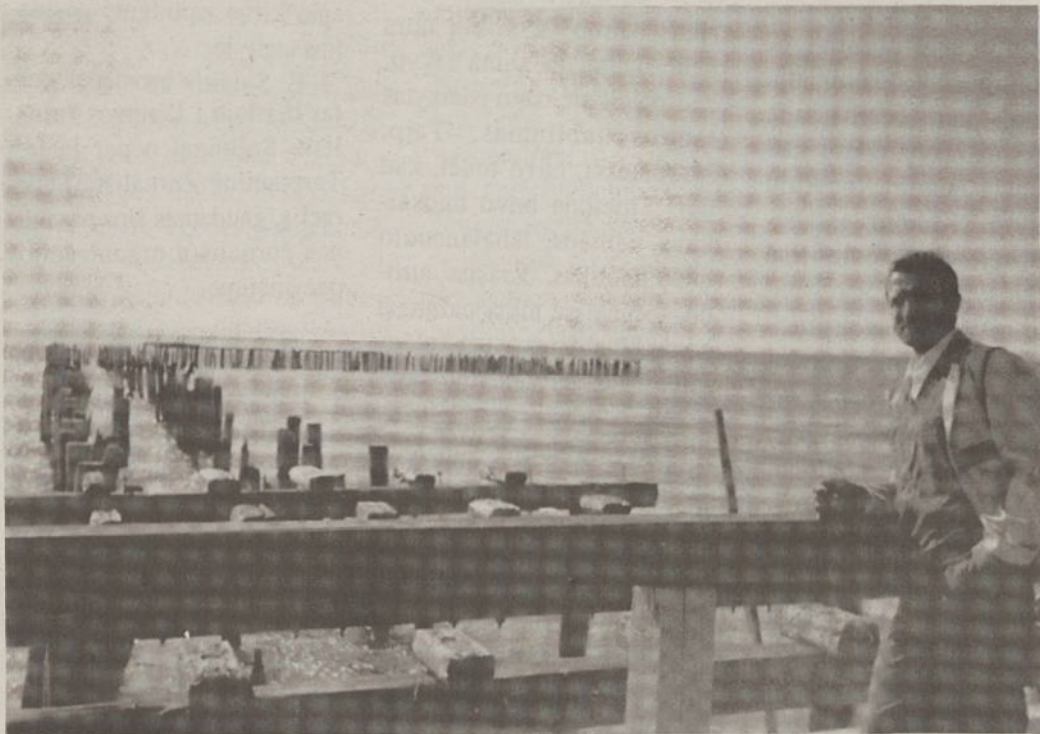
SAULĖLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro pasakutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA
19807 CHEROKEE AVE.
CLEVELAND, OH. 44119

Žurn. Ed. Šulaitis Šiluvoje, kur ruošama aikštelė popiežiaus sutikimui – malūnsparniui nusileisti.

Tai audros nugriautas tiltas į jūrą Palangoje. Dabar tebėra atstatyta tik jo pradinė dalis, o visa kita dar laukia eilės. Ed. Šulaičio nuotr.

"ŠALIS TA LIETUVA VADINAS"

Domas Česevičius

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Dešinysis ir stipriausias opozicijos sparnas – krikščionys demokratai labai greit ir aiškiai persiorientuoja į anti-parlamentarizmą – fašistinį "korporatyvizmą" ("Romuviečių deklaracija" 1936 m. pradžioje.). Betgi svarbiausia, pajutę, kad valdžia paneigė perversmininkus ir jų akciją, krikščionys demokratai ėmė ieškoti tarp perversmininkų ir kariuomenėje jėgos ramsčių, gundydami viltimis, kad jų partija bus patikimiausia "stipraus režimo" vykdytoja. Tai buvo aliarmo signalas kairiajam opozicijos sparnui. Kairioji opozicija, susikompromitavusi nesugebėjimu tvarkyti krašto reikalų, buvo pakrikusi, dezorientuota ir vis mažiau veikli. Gausiausi tame sparne valstiečiai liaudininkai, pajutę pavojų iš krikščionių demokratų pusės, ėmė ieškoti bendradarbiavimo kontaktų su tautininkais. Suprato, kad ne tautininkai su Smetona yra pavojus, bet krikščionių demokratų galima diktatūra, kurios tie aktyviai siekė visokiausiomis machinacijomis bei manipuliacijomis.

Socialdemokratai buvo visai aprimę. Jų vadai ramiai dirbo savo profesinį darbą. Buvęs kairiosios vyriausybės švietimo ministras prof. V. Čepinskis autoritetingai rektoriatu ir profesoriavo universitete, o buvęs vidaus reikalų ministras V. Požela sėkmingai advokatavo Kaune. Partijos lyderis (labiausiai marksistinis) S. Kairys vidutiniškai docentavo universitete ir vidutiniškai valdininkavo Kauno miesto valdyboje. Taigi visiems "Der Stand nach dem Verstand". (Labai negausi, žydiškai susimišrusi komunistų partija, kaip Lietuvos nepriklausomybės priešas, suprantama, buvo ne Lietuvos, bet žinomos svetimos valstybės politinių veiksmų įskaitoje).

Esant tokiam politinių jėgų išsidėstymui, toliau tęsėsi valdymas pagal formulę: "nei diktatūra, nei demokratija". Diktatūrai trūko esminės dalies – diktatoriaus ir diktatūrose neišvengiamų valdymo ekscesų, o demokratijai trūko esminės institucijos – parlamento ir kai kurių antrinių demokratijos aksesuarų.

Bet tokia situacija – "nei diktatūra, nei demokratija" – buvo prieštaringa, neaiški, beformė, lyg ir negalutinė. Visą laiką buvo neaišku, kaip ji toliau rutuliosis į ateitį.

Neaiškios situacijos dažniausia diktuoja neaiškius sprendimus ir neaiškius, nenuoseklius veiksmus. Smetona, padaręs didįjį kompromisą, kai jis iš perversmininkų paėmė valdžią, norom nenorom turėjo daryti ir tolimesnius kompromisus. Visai netekti valdžios ir perleisti ją kam kitam būtų buvusi naikinti asmeninė politikos kompromitacija, imant valstybiškai, tai irgi būtų neatsakingas žingsnis. Žodžiu, padarytas didysis kompromisas pradėjo jį dvejinti, kryžiuoti ant diktatūros ir demokratijos sankirtos kryžiaus. Pasiimtą didelį politinį vaidmenį žūbtūt reikėjo tęsti. Bet reikėjo ir kaip nors stiprinti, legalizuoti tą vaidmenį – valdymo vaidmenį. Čia vėl kompromisas – savo valdžios legalizavimas teisinais palatyvais ir erzacais. Prasideda visa serija erzacizmatų bei kitokių teisinių aktų. Erzackonstitucija, prezidento rinkimų įstatymo erzacas, seimo rinkimų įstatymo erzacas, savivaldybių įstatymo erzacas, spaudos įstatymo erzacas ir kt. Taip ir matėsi, kad tie visi erzacizmatų buvo pritemptai sukonstruoti vienos partijos arba, tikriaus, vieno asmens valdymui išlaikyti. Prasidėjo sukimasis kompromisinių situacijų sudarytame rate, sukaliojimas vietoje – nei pakankamai tiesus, nei pakankamai garbingas. O tai negalėjo stiprinti nei asmens, nei valdžios autoriteto ir populiarumo visuomenėje. Gal tie krašto valdymą normuojantieji erzacizmatų ir nebuvo jau tokie visai netinkami Lietuvos gyvenimui, nes visada nelengva pasakyti, kokie įstatymai kraštui yra tinkamiausi. Bet tų erzacizmatų užkulisinė priėmimo tvarka, per daug jau aiškiai visiems perregima tendencija, jų dvasia – visa tai buvo kažkaip suktai pritempta esamos valdžios naudai taip, kaip tas daroma diktatūrose.

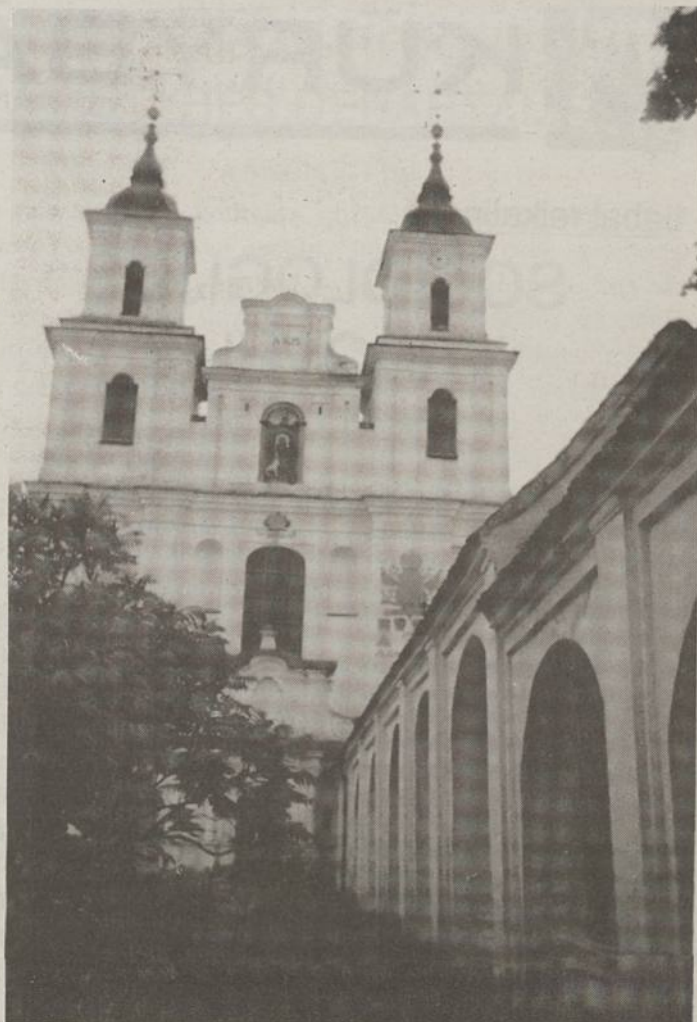
Turbūt didžiausias politinis filosofas, turįs didžiausią įtaką ir dabarties valdymo praktikai, Montesquieu savo pagrindinį veikalą pavadino "L'esprit des lois" (Įstatymų dvasia). Taigi jis daugiausia gilinosi ne tiek į įstatymų esmę, funkciją ir tendenciją nulemia įstatymų įtikinamumą ir įkvepia visuomenei pasitikėjimą įstatymų leidėjo tauriomis intencijomis siekti teisėtumo.

Lietuvos politinių erzaciz-

tatymų dvasia buvo sujaukta, svyruojanti tarp asmeninių valdymo ambicijų ir krašto interesų, jautėsi pastanga tuo kompromisiniu dvasios mišiniu pridengti valdymo legalumą. Taigi valdymo ir įstatymų dvasia buvo susipainiojusi supainiotose valdymo antinomijose.

Tikrame demokratiname valdyme irgi vyrauja kompromiso dvasia. Tačiau tie kompromisai demokratijose būna aiškiose demokratinėse principų ir demokratinės dvasios ribose. Smetonos kompromisai tas ribas dažnai peržengdavo. Ilgainiui tie kompromisai mažino jo atsparumą atsispirti prieš nepakankamai patyrusių ir pataikaujančių patarėjų bei padėjėjų įkalbinėjimus stiprinti "lietuvišką valdžios režimą". Ir kuo daugiau režimas buvo taip stiprinamas, tuo daugiau jis buvo kompromituojamas, diskredituojamas – taigi silpninamas, o ne stiprinamas. Jis buvo susilpnintas iki to, kad reikėjo ramstyti "generolų vyriausybės autoritetu ir pagaliau didžiuoju kompromisu – koalicinės tautininkų, krikščionių demokratų ir valstiečių liaudininkų vyriausybės sudarymu.

Retrospektyviai žvelgiant galima konstatuoti, kad 1926 metų perversmas gerokai sumaišė ir sudarkė Naujosios Lietuvos valdymo ir valdymo įstatų dvasią. Iš kitos pusės, betgi vėl galima konstatuoti, kad tie sudarkymai buvo tik apdardymai ir neprašoko kokių katastrofiškai pavojingų ribų... Krašto ekonomika buvo apsaugota nuo bet kokių nereikalingų eksperimentų ir vystėsi normalia, pastovia kilimo kryptimi. Ekonomika taip pat buvo išsaugota nuo valstybinio biurokratizmo, kurį taip godžiai praktikuoja diktatūros, kuris betgi visada sterilizuoja ekonomiškai vaisingiausią laisvą gyventojų iniciatyvą. Kultūros ir švietimo srityje valstybė nesiėmė jokių kraštutinumų, neorganizavo ir neskatinio netolerancijos įvairių kultūros ir švietimo, mokslo srovių bei krypčių pasireiškimams. Net partinė spauda buvo palikta veikti, nors ir cenzūruojama, bet jokia būdu ne diktatūriškai "gleichšaltuojama". Todėl kalbos apie režimo žiaurų kraštutinumą būtų neatsakingai perdėtas kraštutinis ir kraštutinis buvusios realybės iškraipymas. Politikoje vis dėlto buvo išverngta "diktato-

Taip atrodo Tytuvėnų bažnyčia, kuri yra netoli nuo Šiluvos, ten rudenio mėnesį papiešius. Ji irgi yra restauruojama, norint kad atvykę maldininkai (jų tikimasi pusės milijono) matytų ją dar gražesnę. Ed. Šulaičio nuotr.

PARSIVEŽĖ DAUG ĮSPŪDŽIŲ IŠ LIETUVOS

Žurn. Edvardas Šulaitis iš Cicero apie mėnesį viešėjęs Lietuvoje parsivežė nemažą įspūdžių iš tėvynėje praleistų dienų, kurios buvo pilnos įvairiausių renginių bei kultūrinio, politinio ar sportinio pobūdžio apraiškų. Jam daug teko darbuotis komp. VI. Jakubėno draugijos reikalais kartu su vietinio šios draugijos skyriaus nariais, besirušiant šio žymaus kompozitoriaus 90 metų sukakties minėjimui kitą pavasarį. Nemažą laiką praleista Seimo rūmuose, dalyvaujant posėdžiuose ar spaudos konferencijose įvairiais klausimais. Nemažai nuteikė jį neproduktyvios diskusijos nevienu svarbiu reikalu, nepasiekiant vieningo sutarimo.

Svečiui iš Amerikos idomu buvo stebėti Tarptautinį

teatro festivalį Vilniuje, tarptautines futbolo rungtynes "Žalgirio" stadione, demonstracijas prie seimo rūmų (demonstravo sąjūdiečiai ir LLL nariai). Įdomios buvo išvykos į Atominės energijos elektrinę Ignalinos rajone, į Kauną, Klaipėdą, Palangą, Žemaitiją ir kitur. Visur buvo galimybė stebėti Lietuvos žmones, jų darbus bei pažinti iš arti Lietuvos gyvenimą, kuris yra labai sudėtingas ir sunkiai nušviečiamas trumpais apibūdinimais.

Ypatingai jam į akį krito tautiečių susiskirstymas į du priešingus polius, nenoras viens kitą suprasti. Labai sunki atrodė Lietuvos gyventojų ekonominė padėtis (nors ponų čia užtikta daug negu bet kada anksčiau).

Apie tai E. Šulaitis jau šį tą rašo šiame numeryje, o apie kitus įspūdžius pasidailins ateityje.

E. Šulaitis buvo pakviestas ir įstojo į Lietuvos žurnalistų Sąjungą, o per ją ir į Tarptautinę Žurnalistų Federaciją, gaudamas šios pasaulinės žurnalistų organizacijos pažymėjimą. N.N.

VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE, INC.

2129 Knapp Street
Brooklyn, New York 11229-5697

NEW YORKAS – VILNIUS viena kryptimi pigiausi bilietai vasaros metu – \$498 plius taxai.

"Vytis" 718-769-3300
arba 1-800-952-0119.

(Bus daugiau)

SUNKŪS KARO METAI

Bronius Aušrotas
(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Pokalbio metu paklausiau J.P., ar tų metų pavasarį pas jį buvo užėjęs mano siūstas asmuo, ir ar patarė abiems su žmona pasitraukti į Vokietiją? "Taip", – atsakė J.P. – "pas mane buvo atvykęs senyvas, žila galva, vidutinio ūgio asmuo". Toliau J.P. pasakojo, jog tas nepažįstamas asmuo žadėjęs jį su žmona saugiai pervesti per sieną, jeigu jis ryžtųsi bėgti į Vakarus. Tas nepažįstamasis (Jonas Sprainaitis) jį išpėjęs, jog kitos tokios geros progos nebūsią, nes NKVD pasienio apsauga įruošia spygliuotų vielų tvorą Smalininkų miške, ten kur eina Lietuvos ir Klaipėdos krašto siena. Nežiūrint to perspėjimo, J.P. atsakęs pasitraukti į Vokietiją. Po šio nepavykusio bandymo įkalbėti J.P. palikti Tauragę, tas nepažįstamas žmogus, atsiprašęs už sutrukdyimą, pasišalino.

Susirinkusiems draugams J.P. mėgino paaiškinti savo griežtą nusistatymą niekur nebėgti iš Lietuvos. Jis papasakojo, kas įvyko, kai Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą.

Po birželio 15 d. J.P. buvo iškviestas į Lietuvos kariuomenės štabo II-ji skyrių pas plk. K. Dulksį, skyriaus viršininką. Pastarasis buvo įsitikinęs, jog II-jo skyriaus darbas prieš Vokietiją nepasikeis. Jis pataręs J.P. savo veiklą prieš vokiečius dar labiau sustiprinti. Gen. št. plk. Dulksys pasiūlęs J.P. užėiti pas plk. lt. P. Kirli gauti papildomam darbui skirtus avansinius pinigus. J.P., nuėjęs pas spec. sekcijos plk. lt. P. Kirli, gavo tuos pinigus, "kad liepos 1 d. jam nereikėtų vykti į Kauną dėl atsiskaitymo".

Toliau J.P. tęsė savo kalbą. "Į Vokietiją pasitraukti negalėjau. Ten nuvykus būtų mane prievartavę išduoti sovietams dirbančius bendradarbius agentus. O sovietams dirbusių agentų likimas aiškus – sušaudymas! Mano sąžinė neleido man šį žingsnį žengti – jokių būdu negalėjau peržengti šios ribos. Ir todėl aš likau ligi paskutinės minutės komunistų bendradarbis", – baigė savo trumpą, jam labai nemalonų pasiaiškinimą savo artimiesiems draugams, prof. Voldemaro idėjų šalininkams. Atseit, J.P. mums be žodžių sakyty: "Kas iš jūsų nekaltas, meskit į mane akmenį!"

Atrodė, jog mes visi supratome sunkų J.P. sprendi-

mą likti komunistų vadovaujamoje karinėje žvalgyboje ir tęsti darbą prieš vokiečius. Gi darbas prieš vokiečius nebuvo savo Tėvynės išdavimas! Gal taip ir J. P. galvojo? Po šio J.P. pasiaiškinimo, kurį mes visi susirinkusieji priėmėme kaip neišvengiamą blogybę ir beveik jį pateisino, pokalbio tema buvo pakeista.

Suprantama, kad karas, jo galimos pasėkmės ir kuri šalis galėtų laimėti, buvo visiems opus klausimas. Jis laukė ir mano pasisakymo.

Be ilgų įžangų bendrais bruožais nupasakojau savo išpučius, ką buvau matęs iki liepos 7 dienos. Tada man atrodė, jog vokiečių drausminga armija galėtų nugalėti priešą – Sovietų Sąjungą. Sakau, man tada tik taip atrodė, nes ateityje buvo daug nežinomųjų, kurie galėjo pakeisti mano spėliojimus.

J.P. aiškino, jog, nežiūrint pirmųjų milžiniškų pralaimėjimų, ir nors vokiečiai jau netoli Maskvos, galutinė pergalė, kurią priartinti padės Vakarų sąjungininkai, bus sovietų pusėje. J.P. teigė, kad daugelis viešai matomų minko sovietų organizuotumo ir blogų ginklų demonstravimų buvo skirta tik priešą suklaidinti. "Sovietų karinė pramonė už Uralo kalnų vokiečių karinei aviacijai yra nepasiekiamas. Sovietams žaliavų niekada netrūks. Taip pat sovietai turi neišsemiamas žmonių atsargas", – taip išvedžiojo J.P.

Mūsų pasikalbėjimui užsitęsęs apie 3 valandas, jaučiau, jog man pirmajam yra laikas palikti "posėdžių salę". Visiems mums ten esantiems buvo aišku, kad apie šį draugišką, slaptą susitikimą "nė lapė nelotų"! Supratome, kad kpt. Ignas Vylius rūpinosi savo bendraklasio J.P. saugumu, apgyvendinimu ir pragyvenimo aprūpinimu.

Man tik buvo ne visai suprantama, kodėl I. Vylius į šį pasikalbėjimą su J.P. pasikvietė ir mane? Ar tokiu savo elgesiu jis norėjo man įrodyti, jog jis nėra SD bendradarbis, ir kad jam rūpi kiekvieno dorą lietuvių išsaugojimas? Ar Vylius mėgino man lyg pasakyti "tu gali manimi pasitikėti, kur eis kalba apie lietuvių interesų išsaugojimą"! Išleisdamas mane per duris Vylius, atrodė, šiuo susitikimu buvo patenkintas.

METAI TEISINGUMO MINISTERIJOJE

Teisingumo ministerijos Kalėjimų departamento direktoriaus pareigose man teko dirbuotis nuo 1941 m. rugpjūčio 15 d. ligi 1942 m. spalio 15 d. Per šį metus užsitęsusi laikotarpį mano darbas buvo, sakyčiau, automatiškas: pasirašinėti raštus, pagal kuriuos departamento tarnautojai, jiems patiems prašant, būdavo perkeliama iš vieno kalėjimo į kitą, ar patvirtinti paaugštinimą nuspėlinusių už gerą tarnybos atlikimą. Šiuos visus administracinius reikalus tekdavo savaitės bėgyje referuoti ministrui-tarėjui. Aišku, jog atsirasdavo dar ir kitokių administracinių reikalų visuose Lietuvos kalėjimuose, kuriuos tekdavo spręsti departamento direktoriui.

Per metus laiko nesistengiau save asmeniškai nė viename Lietuvos kalėjime pasireklamuoti; nė viename kalėjime nesu buvęs jo inspektuoti ar patikrinti. Pasitikėjau inspektorium A. Mileška, kuris atlikdavo savo pareigas pavyzdinčiai. Kauno kalėjimo reikalus tvarkingai vedė jo viršininkas kpt. Ignas Vylius. Mudviejų santykiai buvo korektiški.

Turėdavau ir šviesesnių dienų. Kadangi aš mėgdavau pasiklausti vokiečių uždraustų BBC (British Broadcasting Corporation) radijo pranešimų vokiečių ir rusų kalbomis, jausdavau malonumą pasidalyti paskutinėmis žiniomis su tarėju M. Mackevičium, mokančiu išlaikyti paslaptį. Mudviejų santykiai tarnybiškai ir politiškai visada buvo tinkamoje aukštumoje.

Gyvendamas Kaune, palaikiau socialiniai draugiškus santykius su Stepu Mackevičium, pažįstamu iš Tilžės laikų. Susitikdavau ir inž. Klemensą Brunį, tada tarnavusį Vidaus reikalų ministerijoje,

statybos skyriuje. Mūsų santykiai buvo užsimezgę lietuvių politinių pabėgėlių stovykloje Rytprūsioose. Po to, trumpai prieš karą su Sovietų Sąjunga pradžią, dar buvome susitikę Tilžėje.

1942 m. Naujųjų metų sutikimą K. Brunius buvo suorganizavęs savo namuose Žaliakalny, netoli Kauno geležinkelio stoties. Ten buvo sukvietas gražus būrys buvusių ištikimų prof. Voldemaro idėjų šalininkų.

Kultūrinio gyvenimo poreikius dalinai patenkindavo valstybinio operos teatro pastatymai, kuriuos dažnai lankydavome. Bilietus iš rezervuotų vietų skaičiaus man parūpindavo kpt. V. Ivanauskas, tada ėjęs Kauno valstybinio operos teatro direktoriaus pareigas.

Laikas bėgo gana greitai. Po 1942 m. šaltosios žiemos visi džiaugėsi sulaukę švelnaus pavasario ir po jo atėjusios vasaros. Visi laukė "fiurerio" žadėtosios pergalės Rytų fronte. Tačiau komunistinė Sovietų Sąjunga, nors ir sukaustyta vergijos pančių, negriuvo. Iš Sibiro permes tos kovų nemačiusios armijos atlaikė vokiečių spaudimą, ir Maskva nekrito!

Gyvenimas vokiečių okupuotoje Lietuvoje nebuvo patenkinamas, bet badu niekas nemirė. O tie, kurie turėjo šokių tokių ryši su kaimu, galėjo ir kitiems padėti. 1942 m. vasara baigėsi, nieko gero neatnešusi vokiečių pergalei prieš sovietus.

PALIEKU TEISINGUMO MINISTERIJĄ

1942 m. spalio mėnesio pradžioje mane įstaigoje telefonu pasiekė kpt. Mongrovius. Jis prašė mane atvykti pasimatymui kitą dieną, nes turįs man įdomią naujieną. Pažadėjau užėiti į Kęstučio ir Gedimino gatvėse įsikūrusį Abwehro kontražvalgybos poskyrį, rinkusį žinias apie

liepos 8 d. • 7 psl.

sovietų partizanų kenksmingą veiklą Lietuvos teritorijoje.

Kai praėjau raštinę ir įėjau į kpt. Mongroviaus kabinetą, ten manęs laukė Sonderfuehrer "K" Kirchner ("K" reiškia civilinis asmuo karinėje tarnyboje, dėvintis uniformą). Jis buvo gerai nusiteikęs ir mane, kaip seną pažįstamą, draugiškai pasveikino. Kpt. Kirchner pasidžiaugė, kad mudu esame pažįstami jau nuo 1940 m. rudens, ir davė suprasti, kad jis norėtų su manimi slaptai pasikalbėti, kaip to reikalauja "slapto žaidimo" taisyklės. Jis pakvietė mane priešpiečių.

Užėjome į "Pieno centro" užkandinę. Tada prie stalo Kirchner paaiškino jo Kaune apsilankymo tikslą: be kitų tarnybinių reikalų pas Lietuvos karo komendantą gen. Justą, jis turįs plk. Kiepo įgaliojimą sugrąžinti mane į Abwehrgruppe Nord štabą, dabar įsikūrusį Pskove. Jis toliau kalbėjo, jog plk. Kiep negalįs įsakyti mane mobilizuoti vokiečių tarnybon ir etapo keliu nusiųsti į Pskovą, nes aš nesu Vokietijos pilietis. Plk. Kiepiui yra likęs kitas kelias – įtikinti mane, kad aš savanoriškai sutikčiau prisijungti prie jo vadovaujamo žvalgybos štabo Pskove. Karo metu aš galėsiąs daug geriau savo žinias panaudoti Pskove, negu sėdėdamas užfrontėje, Kaune.

(Bus daugiau)

VERTINGI ALBUMAI

Gera proga įsigyti mėniško grožio albumą *"Einu per Lietuvą"*. Tai jau trečioji lietuvių fofomenininko Juozo Polio kelionė per Tėvų žemę.

Anksčiau išleisti albumai – *"Gimtoji žemė Lietuva"*, *"Atgimstanti Lietuva"*.

Naujame albume jau Lietuva pabudus, gražiausios ir brangiausios jos kraštovaizdžio vietos, svarbūs įvykiai, šventės. Albume rasime ir lietuviškąją Ameriką: lietuvių bažnyčias, paminklus tautos didvyriams, tautos švenčių minėjimus, Clevelando, Chicagos, Washingtono ir kitų JAV miestų vaizdus. Nepaprastai jautrus ir šiltas albumo tekstas, kurį parašė šviesios atminties prof. Česlovas Kudaba.

Foto albumą labai priinama kaina galima įsigyti Dievo Motinos parapijos knygyne pas A. Mackevičių ir "Dirvos" redakcijoje. Kiekvieno albumo kaina po #18 dol. Užsakant paštu reikia pridėti po \$3.00 persiuntimo išlaidomis.

Talpintuvai siunčiami kas savaitę

TRANSPAK praneša: NAUJI MAISTO SIUNTINIAI:

55 svarai įvairaus maisto \$ 98.

22 svarai įvairaus maisto \$ 65.

22 svarai mėsos gaminių \$ 95.

45 svarai įvairaus maisto be mėsos \$75.

Mažas, bet vertingas: kava, arbata, kakava, apelsinų koncentratas, aliejus, mėsos konservai, vitaminai – tik \$35.

Visi gaminiai sudaryti iš užsienietiško produktų,

išskyrus rūkytas dešras ir sūrį.

Pinigai pervedami doleriais.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą Daugiausia siuntinių į Lietuvą siunčiama per **TRANSPAK**. Skubius siuntinius siunčiame **AIR CARGO**

RŪTA DEGUTIENĖ

216 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772

NORĖDAMAS INVESTUOTI

atidžiai sek investavimo galimybes

Jonas Kazlauskas

Investavimas yra noras / menas (dar ne mokslas) apsaugoti turimą turtą ir kartu uždirbti ar pelnyti. Ekonomija turi tiesioginį ryšį su investicijomis. Jos krizės ir gerbuvio laikotarpiai atspindi investuotojo psichologijoje ir sprendimuose.

Kuo trumpesnis laikas tuo sunkiau tikėtis gerų investavimo rezultatų ir sunkiau numatyti ūkinio gyvenimo eigą ir kryptį.

Kai Kongresas priėmė savanorišką mokesčių įstatymą 1912 m., buvo pasiūlyta, kad 1.5% riba būtų uždėta. Pasiūlymas nepraėjo, nes kongresas nesitikėjo, kad gyventojai sutiks su tokiais "dideliais" algų mokesčiais. Kiek kartų jie yra dabar didesni?!

Sunku tikėti, kad JAV ūkininko užauginti produktai yra valdžios remiami, ypatin- gai tabako augintojų, kai rūkymas yra pavojingas sveikatai.

1929 m. prasidėjusi ūkinė krizė sumušė bedarbių skaičiaus rekordą, prezidento Carterio laikų aukšti procentai ir didelės palūkanos yra istorijos lapuose. Dabar tenka džiaugtis, kad santaupos atneša 4% palūkanų ir padvigubėja per 18 metų, o 15 metų namo paskola galima už 6.7%.

Įvairumų ir kraštutinumų netrūksta investavimo laukuose.

Vidutinis trijų miegamųjų namas kainavo \$10,000.00 pirkas 1960 m. Po 30 m. tą patį namą galima parduoti \$80,000.00. Tais pačiais, 1960 m. aukso uncija buvo \$35.00, o dabar siekia \$375.00.

Investicija \$1000.00 į Fordo akcijas 1912 m. paau- go iki \$12 milijonų 1950 m. Infliacija pasiėmė apie pusę, bet vistiek dar šeši milijonai liko!

Jei \$2,000.00 būtų inves- tuota 1950 m. į tas pačias Fordo akcijas, po 40 metų jų vertė būtų \$50,000.00, – infliacijos porcija būtų dar didesnė!

Kai International Business Machine Korporacijos akcijų savininkas pamatė, kad jo turimų investicijų vertė laike vienerių metų nukrito per pusę, sušuko: "Juk kompiuteriai yra populiariausias dabarties ir ateities produktas. Kas da- bar atsitiko"?

Atsakymas paprastas: IBM užsnūdo ant laurų, kai ekonomija ir konkurencija žygiavo į priekį, ir Microsoft bendrovės genijus Bill Gates dominavo kompiuterių rinką, tapdamas turtingiausiu vien- gungiu Amerikoje. (Paskuti- nėmis žiniomis jau susizieda- vo su bendradarbe).

Tarp skaitymų užtikau

kaip vienas investuotojas bu- vo labai nepatenkintas žemo- mis palūkanomis, nes būtinai norėjo daugiau uždirbti. Iš- klausęs vienos dienos com- modities rinkos seminarą, jis buvo įtikintas kad perkant pupas (soybeans) investicijas galima padvigubinti per trumpą laiką. Deja, idėtas \$8,000.00 kapitalas buvo pra- rastas greičiau, negu buvo galvota, nes commodities yra labai rizikinga sritis, – prie- šingybė terminuotam ir ga- rantuotam investavimui į CD banke.

Jau pusė šių metų prabė- go, ji buvo panaši į 1992 m. pirmuosius šešius mėnesius: lėtas augimas, žema infliacija ir kuklios palūkanos bei pro- centai už paskolos, akcijų rin- ką paaugo 4.5%.

Antroji metų pusė nežada didelio progreso, galimi svy-

ravimai į neigiamą pusę vietinėje akcijų biržoje.

Daugiau gyvenimo ir ju- dėjimo matosi tarptautinėje rinkoje.

Europa pergyvena krizę, procentai už skolinamus pini- gus kris, artėdami Amerikos lygį. Sumažėję procentai tu- rės teigiamą efektą akcijų kainoms.

Paskutinių metų pažymė- tinas ūkinis progresas Ramio- jo Vandenyno rajone – Tai- wane, Hong Honge, Singa- pore ir Kinijoje, kurios 13% metinis augimas nustebino daugelį stebėtojų.

Jei infliacija neišgąsdins, šių kraštų akcijos turi palan- kų klimata, ir per investicijų fondus (mutual funds) galima jas įsigyti. Shearson Lehman Brothers brokerių įstaiga re- komenduoja G.T. Strategic Income Fund, kuris investuo- ja į Amerikos ir kitų valsty- bių lakštus (bonds), ir G.T. Pacific Growth Fund koncen- truojasi tik akcijose šio rajo- no šalyse.

ANTROJI KONFERENCIJA BIRŠTONE

Gerbiamieji,

Pastebint, kad išeivijos ir Lietuvos santykių raida jau kurį laiką eina blogėjimo ar nesusipratimo kryptimi, JAV LB Krašto valdyba užsibrėžė šiais metais organizuoti net tris konferencijas skatinti gy- vą ryšių plėtojimą tarp Ame- rikos lietuvių ir Lietuvos.

Pirmoji konferencija jau įvyko birželio mėnesio 19-20 dienomis Detroite. Ji buvo pavadinta "Lietuva – išeivija, kartu ar atskirai". Dalyvavo virš 250 žmonių iš visos Amerikos. Dalyvavo Lietu- vos ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius ir Lietu- vos seimo atstovai. Atvirai buvo kalbėta apie išeivijos rūpesčius ir viltis, geriau bu- vo pažintas Lietuvos gyveni- mas. Konferencijos skelbti pasisakymai buvo aiškūs ir principingi. Dalyviai pajuto naują bendradarbiavimo for- mą, galimybes. Detroito konferencijos organizavimo atsakomybę sėkmingai įvyk- dė JAV LB VRT pirmininkas A. Gečys.

Antroji konferencija įvyks Birštone, Lietuvoje, š.m. rug- pjūčio 15-22 dienomis. Ji pa- vadinta "Lietuva-išeivija: ry- šiai ir neišnaudotos galimy- bės". Per vienos savaitės lai- kotarpį bus idealios sąlygos pabendrauti, susipažinti su organizacijom, struktūrom, tikslais ir užmegsti asmeni- nius kontaktus su Lietuvos mokslo institucijom, visuo- meninėm bei politinėm orga- nizacijom ir su valdžios at- stovais.

Tarp kitų kalbėtojų numa- toma, kad konferencijoje da-

lyvaus prezidentas A. Brazaus- kas, ministras pirmininkas A. Šleževičius, opozicijos lyderis V. Landsbergis, Amerikos ambasadorius D. Johnson.

Konferencijos programai vadovauja JAV LB KV vice- pirmininkas mokslo reika- lams dr. Vitolis Vengris.

Birštonas yra netoli Kau- no ir apie pusantros valandos nuo Vilniaus puikiam Nemuno vingyje. Gamta ir aplinka pasakiškos, apgyven- dinimo patalpos ir maitinimas – geri. Galima naudotis baseinu, teniso aikštėmis. Tarp kitko, Birštonas tampa itin populiariu kurortu užsienio turistų tarpe.

Mokestis už visą savaitę – \$185 iki liepos 7 d. užsiregis- travusiems, \$205 po liepos 7 d. Į tai įeina registracija, nuve- žimas į Birštoną iš Vilniaus (jei iš anksto susitarta), nak- vynė, maitinimas, aptarnavi- mas konferencijos metu: iš- vykos, kultūrinės vakaronės, vakariniai koncertai.

Dr. V.E. Vengris, Krašto valdybos pavedimu, gegužės mėnesio pradžioje buvo Lie- tuvoje ir ten atliko konferen- cijos paruošiamuosius dar- bus. Jam dabar talkininkauja JAV LB Washingtono įstai- gos vadovė Asta Banionytė.

Esame rezervavę ribotą skaičių kambarių. Raginame užsiregistruoti kuo anksčiau, pasiunčiant registracijos an- ketą į Washingtono LB įstai- gą paštu:

Lithuanian – American Community, Inc.
Public Affairs Office
2060 N. 14th Street Suite 217
Arlington, VA 22201

SVARBŪS POKALBIAI VALSTYBĖS DEPARTAMENTE

(Atkelta iš 1 psl.)

su jais asmeninį kontaktą. Tame kontekste buvo pami- nėtas Estijos respublikos pre- zidentas Meri. Paklausus, kaip Valstybės Departamen- tas žiūri į tai, kad Amerikos pilietis tapo Estijos Krašto apsaugos ministru, nebuvo tikslaus atsakymo, nes, atro- do, toks klausimas nebuvo, o gal ir nebus sprendžiamas.

Iškėlus faktą, kad Rusija naudoja ekonominį spaudi- mą, – pavyzdžiui, žaliavų tie- kimo stabdymą siekdami įgy- vendinti savo politinius tiks-

lus. Buvo pripažinta, kad toks elgesys buvo pastebėtas. Jei JAV Kongresas bus tuo įerzintas, panašios priemonės gali būti panaudotos ir Rusi- jos atžvilgiu, mažinant jai ekonominę pagalbą.

Šį susitikimą su aukštais Amerikos užsienio reikalų pareigūnais suorganizavo Jungtinis Amerikos Pabaltie- čiu Komitetas, kur lietuvius atstovauja Amerikos Lietuvių Taryba. Į delegacijos sąstatą buvo pakviesti ir Amerikos Lietuvių Bandruomenės at- stovai. *ALT informacijos*

**NEPAMIRŠKITE
UŽSIREGISTRUOTI Į JAV
LB ŠVIETIMO TARYBOS
RUOŠIAMĄ MOKYTOJŲ,
TĖVŲ IR JAUNIMO
STUDIJŲ SAVAITĘ,**

kuri vyks š.m. rugpjūčio 15-22 d.d. Registracija tvarko Vida Brazaitytė: 9201 S. Moody Ave., Oak Lawn, IL 60453 (708) 598-8331.

**JAV LB ŠVIETIMO
TARYBOS RUOŠIAMOJE
MOKYTOJŲ, TĖVŲ IR
JAUNIMO STUDIJŲ
SAVAITĖJE KAPELIONU
IR LIETUVIŲ KALBOS
KULTŪROS LEKTORIŲ
BUS TĖVAS JUOZAS
VAIŠNYS, SJ.**

Dievui, Tėvynei ir Artimui!

Puslapis iš spalvojimo knygutės

SPALVINGOJI SKAUTYBĖ

Lietuviškoji skautija šie- met švenčia savo veiklos 75 metų deimantinį jubiliejų. Artėjant iškilingų jubilieji- nių stovyklų sezonui, skauti- ninkės Irenos Gedrienės ini- ciatyva Clevelando skautinin- kių draugovė išleido spalvoji- mo knygutę stovyklose daly- vausiančių skaučių užsiėmi- mams. Dailininkė Eglė Mu- liolienė, pati buvusi skautė, atliko meninį darbą ir savo honorarą paskyrė Lietuvos

vaikams su fizinio arba proti- nio vystymosi sutrikimais.

Knygutės, pavadintos "Spalvingoji skautybė", at- spausdinta 2000 egzemplio- rių. Jos tema – gražiai ilius- truoti pagrindiniai skautybės ideologijos dėsniai. Jos tiks- las – žaismingas tų dėsnių pristatymas mergaitėms. Knygutės bus išdalintos jau- nosioms stovyklautojoms tiek Lietuvoje, tiek ir išeivijoje.

OS

PAKARTOJAMAS DARIAUS – GIRĖNO SKRYDIS NEW YORKAS – KAUNAS

(Atkelta iš 1 psl.)

Lėktuvas – Gulfstream G-4 yra gautas iš COCA-COLA firmos. Juo skris Volonskio sūnus Edvinas, Amerikos lakūnas profesionalas Bill Walker.

Lėktuvas pakils liepos 16 d. 10 val. vakaro iš Republic Airport Farmingdale, Route 110, Long Island, apie 35 mylios nuo New Yorko miesto centro, ir nusileis Dariaus ir Girėno aerodrome Kauno Aleksote, liepos 17 d. tarp 3 ir 5 val. popiet.

Iškilmingos išleistuvės prie lėktuvo bus 9 val. vak. Čia žodį tars ir palinkės lakūnams laimingo skrydžio Lietuvos ambasadorius Jungtinėje Tautose Anicetas Simutis, Lietuvos Gen. konsulas New Yorke Linas Kučinskas ir Amerikos Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos pirmininkas Vytautas Maciūnas.

Nežiūrint, kad aerodromas yra lengvai pasiekiamas automobiliu, žmonių patogumui bus parūpinti specialūs autobusai, kurie norinčius nuveš į šias išleistuves ir atveš atgal. Autobusai išvyks 7 val. 30 min. nuo Shalins Funeral Home, 84-02 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Patariama dėl vietų autobuse paskambinti (718) 296-2244. Apie autobusus iš kitų vietovių bus paskelbta vėliau.

Šiuo skrydžiu bus pervežtas ir paštas iš New Yorko į Lietuvą ir iš ten taip pat į New Yorką, nes lėktuvas po dienos sugrįš atgal. Laiškai, tiek čia, tiek Lietuvoje bus peršampuoti specialiu štampu. Adresuoti laiškai su Amerikos pašto ženklais siuntimui į Lietuvą turi būti įdėti į kitą voką ir persiųsti kelionių agentūrai Vytis, 2129 Knapp Street, Brooklyn, NY 11229.

Liepos 17 d. Kaune bus didelės iškilmės Dariaus ir Girėno skrydžio 60 metų sukakties proga. Jos vyks šia tvarka: – 10 val. ryto – iškilmingas vėliavos pakėlimas iki pusės stiebo Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

– 10:30 val. – Šv. Mišios Kauno Igulos bažnyčioje.

– 11:45 – Maratono Soldinas–Kaunas finišas.

– 12 val. – Paminklo S. Dariui ir S. Girėnui atidengimas Kauno Ažuolyne.

– Nuo 3 iki 5 val. popiet – Aviacijos šventė ir iškilmingas Lituanika 3 sutikimas, dalyvaujant Lietuvos prezidentui Algirdui Brazauskui, vyriausybės nariams ir miniai susirinkusių lietuvių.

Mirus mielai Mamytei

užjaučiame RAMONĄ BUŽENĄ
su šeima ir visus artimuosius

*Lietuvių Kredito Kooperatyvo
valdyba ir tarnautojai*

RAMONO BUŽENO BRANGIAI MAMYTEI

mirus, kartu liūdime

LA Tautinių namų valdyba

Pirmieji garsiniai filmai ir

"RAMOVOS" TEATRAS

Gediminas Indreika

1920-tame dešimtmetyje Amerikos miestuose buvo statomi didingi kino teatrai. Buvo įprasta juose įrengti vargonus, nes filmai dar buvo be garso. 1926 metais buvo bandoma filmuose įgroti orkestro muziką. Bet pirmasis kalbantis filmas pasirodė jau 1927 m. rudenį, tai buvo "The Jazz Singer", išleistas Warner studijos. Šis filmas naudojo Vitaphone garso sistemą, kurioje garsas buvo sinkronizuotas plokštelėje. Išgirdus kalbantį ekraną apstulbino žiūrovus, kai Al Jolson prabilo ekrane "Wait a minute! You ain't heard nothing yet!"

Teatrų savininkai tuoj tarpusavy lenktyniavo įvesdami garso sistemas savo teatruose. Matydamas šią naują filmų pramonės kryptį, jaunas advokatas Antanas Olis sumanė pastatyti kinoteatrą lietuvių apgyventoje Chicagos Bridgeporto apylinkėje. Tai buvo drąsus užsimojimas, nes Chicagoje šią sritį monopolizavo didžiosios bendrovės. Olis sugebėjo lietuvius įtraukti į šio teatro planavimą, paskelbė konkursą DRAUGE ir MARGUTYJE teatrui pavadinti.

Olis suorganizavo akcinę bendrovę, ir 1929 metais kvietė lietuvius pirkti būsimą teatro šėrus. "Tapkite šio teatro savininkais, ne vien dėl to, kad didžiutumą, kaip lietuviai, bet ir todėl, kad tai yra pelningas biznesas ir išmintingas suvartojimas pinigų" skelbėsi bendrovė. Teatro statyba kainuosianti \$450,000. Bet Olis vistiek tikėjosi, kad jo dalininkams bus pelno. Buvo pabrėžiama, kad teatras pasiliks lietuvių nuosavybe ir tik jiems neš pelną.

Sv. Kryžiaus parapijos kun. Anicetas Linkus pasiūlė vardą "Ramova", ir šiuo var-

du teatras buvo pakrikštytas. Skelbimas DRAUGE, "Ramovos" teatrą atidarant kvietė visus: "Pamatykite save krutamuosiuose paveiksluose!"

"Ramovos" teatro atidarymas įvyko 1929 m. rugpjūčio 18 d. Lietuviams šis modernus teatras sudarė staigmeną. Programą pravedė muz. Antanas Vanagaitis. Simfoninis orkestras grojo specialiai suorkestruotas lietuviškas dainas. Toliau dainavo Chicagos operos solistas H. Preston.

Ekrane buvo parodyti filmai iš Draugo ir Naujienų piknikų, ir iš kitų lietuvių renginių. Prieš dešimt metų susuktas filmas iš Lietuvos laisvės varpo išleistuvių, ir vėliausios kalbančios žinios taip pat buvo parodytos. Pirmasis meninis filmas "Ramovos" buvo Rombergo operetė "Desert Song", kuri jau buvo populiari scenoje.

"Ramovos" teatras buvo išnuomotas prityrusiam filmų programų vedėjui H. Reckui, kuris pasirašė sutartį 20-čiai metų. 1929 metų spalio m. bankrutavo New Yorko birža, ir tuoj prasidėjo ekonominė krizė. "Ramovos" teatras išlaikė šiuos sunkumus ir veikė 7 dienas savaitėje.

Aišku, filmos buvo amerikietiškos gamybos, bet retkarčiais buvo demonstruota ir lietuviškų filmų. 1930 m. vasario 16 d. buvo rodomi Kazio Lukšio filmai iš Lietuvos gyvenimo. Šis spektaklis buvo taikomas jaunimui. Dienraštis Naujienos padengė išlaidas.

"Ramovos" teatre buvo 1200 sėdimų vietų, o vidaus architektūra davė atviro lauko iliuziją. Šis stilius panaudojo mažytes lemputes lubose, kurios tviskėjo lyg tai būtų žvaigždėtas nakties dangus.

Panašus stilius buvo naudotas Toledo, Ohio "Para-

mount" teatre, ir Chicagos "Avalon" teatre. Margutyje "Ramovos" skelbime rašė: "Gražius gamtos reginius matydamas filmuose, jautiesi žmogus kaip lauke. Bridgeporto lietuviai gali rasti ramų ir jaukų kampelį "Ramovoje".

Arčiau scenos buvo vargonų vamzdžiams grotos, bet vargonai neilgai buvo panaudoti. Metų eigoje teatras daugiau suamerikonėjo, ir 1940-jų dešimtmetyje teatras buvo parduotas. Antanas Olis 1946 m. jau buvo išrinktas Metropolitan Sanitary District patikėtiniu, ir laiką pašventė politinei veiklai.

1978 m. į "Ramovą" vėl sugrįžo lietuviai. Petras Bernotas vieną rudens savaitgalį surengė Arūno Žebriūno lietuviškų filmų seansą; "Gražuolė" ir "Velnio Nuotaka".

Pastaruoju laiku "Ramovos" teatras uždarytas, pats pastatas priklauso kiniečiui, o ir pati apylinkė apgyventa kiniečiais.

Netoliese stovėjusi Lietuvių Auditorija buvo nugriauta 1992 gegužės m. Seniausia Chicagoje lietuvių bažnyčia, Šv. Jurgio, bus nugriauta šią vasarą. Gaila, kad lietuviai nesiryšta išlaikyti savo istorinius pastatus Chicagoje. Kuklioje Brigeporto apylinkėje tuoj nebeliks žymės, kad čia buvusi išeivijos lietuvių sostinė.

BYU PASKYRĖ VYTAUTO BELIAJAUS VARDU STIPENDIJĄ

Žinomiausias Amerikoje mormonų universitetas Brigham Young, Utah yra V. Beliajaus vardu paskyręs dvi šokių fakulteto stipendijas gabiausiems ir kūrybingiausiems studentams.

Kaip žinoma, šis universitetas turi vieną garsiausių pasaulyje tautinių šokių grupę, kuri savo repertuare turi beveik viso pasaulio tautinius šokius, įskaitant ir lietuvių. Šiuos šokius jie atlieka absoliučiai autentiškai, tų tautų dvasioje.

PENSININKAI

Vladas Vijeikis

Tenka kartais prisidėti prie taip vadinamų visuomeninių darbų. Patrijotiniai jausmai verčia. Visuomenės vadovai susigalvoja surengti kažką kurįs kažką ko minėjimą, šventę ar šiaip sau subuvimą. Scenoje pasirodyti, prakalbą išrėžti, kandidatų kiek nori. Bet stalus sunėšioti, kėdes reikiamoje rikiuotėje sudėlioti, bilietus platinti, gerokai suniokotą sceną aptvarkyti darbuotojų lyg ir trūksta. Šiais laikais, kada daug pensininkų priviso, kreipiesi į juos.

– Neturiu laiko – gauni atsakymą.

– Kaip tai? Esi pensininkas. Turi turėti marias laiko.

– Ne taip, kaip tu manai. Sakysime atsikeliu iš ryto. Reikia susirasti kėlnes, nes gi negali be kėlnių sukinėtis, vaikščioti ir svieta piktinti. Paskui ieškai batų. Be batų irgi nelengva po pasaulį sukinėtis. Pusryčiai irgi atima nemažai laiko.

Šiaip taip pergyvenęs pusryčius nutari paskaityti laikraštį. Bet kur akiniai? Reikia jų ieškoti. Kai surandi akinius pamiršti kur padėjai laikraštį. Pagaliau paskaitai. Ką ten rašo taip tave sunervina, kad turi prigulti, kad atsipeikėtum nuo tų baisių žinių pasaulyje ir Lietuvoje. Pabudus vėl kėlnės ir batai ir vėl akiniai. Laikraščio nebeieškai. O čia jau ir vakaras. Lovą randi nes jos nesinėšioji. O ko tu iš manęs norėjai? Lyg primiršau.

– Norėjau paprašyti talikos. Minėjimą rengiame.

– Va, jeigu ką minite, tai aš galiu paminėti. Daug minčių sukelia prisiminimai. Galiu papasakoti kas man nutiko prieš kokį septynesdešimt, o gal aštuonesdešimt. Aš tuoj užsirašysiu datą. Tik kur tas pieštukas dingęs? Palauk.

Ilgokai palaukus tenka padėti telefono ragelį į jam skirtą vietą.

Papasakojau tuos pensininkų dalykus savo draugui Florijonui. Jis piktai suraukė antakius ir metė labai piktą žvilgsnį mano pusėn. Jeigu žvilgsniu būtų galima primušti, tai šiandien nešiočiau geroką gužą kaktose.

– Nukalbėjai, kaip paprastai, – sušuko Florijonas, – Užmiršta, užmiršta, užmiršta. O pensininkai ir atsimena daug ką. Atsimena užsakyti laikraštį. Ir dar ne vieną. Neužmiršta paremti tą ar aną fondą. Atsilanko į koncertą nors pianino garsai jam visai neįdomūs, o gal net priklūs. Prisimena tuos laikus, kai motina vertė pianinu skambinti. O tu sakai: užmiršta.

Atsimena nueiti į paskaitą ir stengiasi neužmigti. Po paskaitos užduoda klausimus nuo kurių paskaitininkas raitosi neišmanydamas kaip atsakyti. Neužmiršta nusiūsti į Lietuvą kiek gali. Lankosi į įvairiausių minėjimus ir pagerbimus. Slaptai galvoja gal jam kas surengs pagerbimą. Bet iki šiol tik duktė pasveikina vardadienio progą. Atsimena daug gerų patarimų, kuriuos mielai dalina jeigu kas tik klausia, o kartais kai neklausia. O tu sakai: užmiršta. Ar atsimeni savo namų numerį? Žiūrėk, neišrioglink į svetimą namą.

Supratau, kad reikia pakeisti temą.

– Florijonai, ar atsimeni tą merginą su gelsvais plaukais ir simpatiskai rieta nosyte?

– Tu ir vėl su atsiminimais, užmiršimais. Žinoma, kad atsimenu. Ir ji daug mieliau žiūrėjo į mane, negu į tave.

Tada tikrai pakeičiau temą ir paklausiau, kaip jam patinka Brazauskas.

Čia atsidarė tokia plati tema, kad į visų metų "Dirvą" nesutalpinsi.

DIRVOS redakcijai
ir administracijai

Labai ačiū Jums už malonius žodžius. Redaktorius man sakė, kad mano straipsnius daugiausia mėgsta moterys. Bet esą ir nemėgstančių.

Kaip būtų buvę gerai jeigu taip prieš pusšimtį metų būtų mane, o ne mano straipsnius moterys mylėję. Bet štai ir vyrai atsiliepė. Ir ne šiaip sau koks paauglys, bet pilnai subrendęs 80 metų sulaukęs pilietis. Reiškia žino ką kalba.

Redakcija atrodo visai neatkreipia dėmesio į pareiškimus, kad skaitytojai pirmiausia skaito mano straipsnį. Tad kam nukišti į paskutinius puslapius? Reikia spausdinti pirmame, kad nereikėtų gaišti Dirvą vartant. Bet čia redakcijos strategija. Tegul bent perverčia.

Na tai dėkoju už dėmesį. Linkiu Jums visiems viso geriausio. Suprantu, kiek darbo įdedate. Be meilės to nebūtų galima padaryti. Jūsų išvermė mane stebina. Kad aš tiek turėčiau.

PS. Aš pats skaitydamas savo straipsnius perdaus nesišypsau. Matau, kad būtų galima geriau parašyti, jeigu būtų perrašyta keletą kartų. Bet vis to laiko stoka. Skubame, skubame.

Pagarbiai Vl. Vijeikis

Clevelando Žaibo Jaunučių E. (1984 m. gimimo ir jaunesnių) II-jis komanda, dalyvavusi 1993 m. Lietuvos krepšinio pirmenybėse Detroit. Pirmoje eilėje iš kairės: Kristupas Motiejūnas, Kęstutis Motiejūnas ir Kęstutis Petraitis Jr. Antroje eilėje iš kairės: Gintautas Civinskas, Lukas Laniauskas, Tomas Tatarūnas, Simas Tatarūnas ir Algis Aukštuolis

SPORTINIS GYVENIMAS LIETUVOJE

Edvardas Šulaitis

Greitai praėjo tos Lietuvos praleistos dienos ir mėnuo atrodė toks trumpas. Gal vietoje, kur nors Vilniuje, Kaune ar kitoje vietovėje gyvenantieji tautiečiai nepajunta tų brangių ir mielų valandų, kurias tegali duoti tik tėvynė.

Šalia kitų dalykų, tėvynėje viešnagės metu teko nemaža domėtis ir sporto gyvenimu. Tą palengvino ir mieli kolegos žurnalistai iš Vilniaus (ypatingai "Lietuvos

sporto" redakcijos nariai), kurie sudarė galimybę daugiau pamatyti ir daug kur pabuvoti.

Visų pirma, teko stebėti net tris Lietuvos futbolo rinktinės pasirodymus: draugišką susitikimą su Ukraina (pralaimėta 2:1) ir pasaulio antrankines rungtynes su Š. Airija ir Ispanija (pralaimėta atitinkamai 1:0 ir 2:0).

Nors visos rungtynės buvo pralaimėtos, tačiau nuliūsti nelabai reikėjo, nes to maž-

daug ir tikėtasi. Bet, turint laimės, tiek prieš Ukrainą, tiek prieš Š. Airiją buvo galima "išspausti" lygiąsias. Atrodė, kad komandoje dar vis yra spragų, kurias užkšti nėra lengva, ypač, kuomet iki paskutinės dienos nežinoma – kas pasirodys iš užsienyje žaidžiančiųjų. Tačiau Lietuvos futbolas dar nėra tokioje tragiškoje padėtyje ir dar jį galima netaip sunkiai gražinti į normalesnę padėtį.

Lietuvos futbolo rinktinės vyr. treneris A. Liubinskas per spaudos konferenciją po rungtynių su Ispanijos futbolininkais.

Ed. Šulaitis nuotr.

LIEPOS 16 IŠ NEW YORKO PAKYLA
LĖKTUVAS BE SUSTOJIMO
SKRYDŽIUI Į KAUNĄ
LĖKTUVE – JAUNAS LIETUVIS LAKŪNAS
EDVINAS VOLONSKIS
SKRYDŽIO TIKSLAS – ATŽYMĖTI IR
PAGERBTI
DARIAUS IR GIRĖNO ŽYGDARbio
60-SIAS METINES

Kaune, Aleksoto orouoste, "LITUANICA III" nusileis liepos 17 d. tarp 3 ir 5 val. po pietų. Lėktuvo sutikimo iškilmes Kaune rengia Lietuvos vyriausybė. Ji kviečia ir JAV lietuvius ta proga atvykti į Kauną ir dalyvauti tose iškilmėse. Tam tikslui rengiama speciali

LIETUVIŲ EKSKURSIJA IŠ
NEW YORKO Į KAUNĄ
LIEPOS 14-21 D.D.

Pilna kaina į abu galus **\$480**

visi takasai įskaitomi.

Bus skrendama American Airlines į Londoną, ir iš ten Lietuvos Oro Linijos carteriniu skrydžiu į Kauną.

Tai bus pirmas kartas kai LAL skiria lėktuvą išimtinai JAV lietuviams dalyvauti iškilmėse Lietuvoje.

Nepraleiskime šios nepaprastos progos!

Reikia užsiregistruoti ir pilnai sumokėti iki Liepos 12 d.

VYTIS TRAVEL

2129 Knapp St.
Brooklyn NY 11229

Tel. 718-769-3300; 1-800-952-0119

FAX 718-769-3302

Telex 216 282

Tačiau blogi reikalai su krepšiniu, kurį verkiant reikia bandyti galimai greičiau gydyti. Mačius kai kuriuos krepšinio varžybų Kaune susitikimus ir atrankines rungtynes Vroclove (televizijos priimtuvuose) reikėjo išgyventi vienus iš blogiausių momentų. Kaip atrodė, reikia keisti beveik visus žaidėjus, o tai pat ir trenerius. Labai blogai nuteikė televizijoje girdėtas vyr. trenerio Garasto skundas, jog reikia nuolaidžiauti žaidėjams, nes jie grąsina palikti rinktinę.

Sunku tikėtis, kad toks rimtas treneris (bent apie jį taip galvojau) tikrai toleravo žaidėjų nesportišką elgesį. O aiškėje tų "žvaigždžių", kurie taip gerai apie save galvoja, taip ir nematėme.

(Nukelta į 11 psl.)

KUN. GEDIMINAS
KIJASKAS S.J.

Dieno Motinos parapijos klebonas, nuo liepos mėn 1 d. išvyko vieno mėnesio atostogų, kurias praleis pas Canados jėzuitus Quebeco provincijoje.

Tokias atostogas kun. G. Kijaskas -pas Canados jėzuitus praleidžia jau eilę metų ir ten turi progą atnaujinti prncūzų kalbos mokėjimą. Be nuolatinių pasikalbėjimo su prancūziškai kalbančiais vienuoliais, gali pasinaudoti ir ten esančia prancūziškų knygų biblioteka.

Kun. G. Kijaską Dievo Motinos parapijoje visą liepos mėnesį pavaduos kun. Algirdas Paliokas, S.J., prieš metus atvykęs iš Lietuvos ir Chicagoje gilinąs savo studijas. Reikalui esant galės patalkinti ir prel. Aleksandras Goldikovskis.

STAIGA MIRĖ STASĖ ŽIEDONIENĖ,

aktyvi Clevelando lietuvių bendruomenės narė. Mirė ketvirtadienį, liepos 1 d. Iš Dievo Motinos parapijos bažnyčios palaidota Visų Sielų kapinėse liepos 3 d. Velionė buvo 75 m. amžiaus.

Visiems Žiedoniams ir artimiesiems Dirva reiškia nuoširdžią užuojautą.

PENSININKŲ GEGUŽINĖJE, kuri įvyko Lietuvių namų didžiojoje salėje, pietavo virš 100 pensininkų ir jų draugų.

Gegužinėj buvo gera nuotaika, daug pasikalbėjimų, tik visi, ir patys pensininkai, pasigedo dainų.

...

PARENGIMAI

1993 M.

• LIEPOS 11 d. – sekmadienyje 12:00 p.p. Žalgirio šaulių kuopa rengia gegužinę prie ežero Beachland Parke – 17815 Canterbury Rd.

• LIEPOS 18 d. Šv. Jurgio parapijos GEGUŽINĖ – Šv. Jurgio sodyboje 11:30

• LIEPOS 24 d. Kultūrinio darželio tradicinė vakaronė Gwinn Estate

• RUGPJŪČIO 1 d. sekmadienyje 12:00 p.p. LKVS-gos "RAMOVĖ" rengia gegužinę prie ežero Beachland Parke – 17815 Canterbury gatvėje.

• RUGPJŪČIO 15 d. sekmadienyje DIRVOS GEGUŽINĖ Apanių sodyboje.

• RUGSĖJO 11 d. Lietuvių Namų 20 – metų sukakties balius ir varžytinės. 7 v.v.

• RUGSĖJO 25 d. Pabaltiečių Vakaras. Ruošia lietuviai latviai ir estai.

• SPALIO 2 d. 7 v.v. Koncertas The Singing Angels Dievo Motinos auditorijoje.

• SPALIO 9-10 ir 23 dienomis JAV LB Clevelando apylinkės rengiamų LIETUVIŲ DIENŲ programa Dievo Motinos parapijos patalpose.

• LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 – 3:30 v.v.

• LAPKRIČIO 20 d. LKVS-gos "RAMOVĖ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose – Clevelande.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

Vilkiukai gerbia vėliavas Prisiminimo Dieną, Šv. Jurgio parapijoje, Clevelande

SPORTAS LIETUVOJE

(Atkelta iš 10 psl.)

Negi Lietuvoje nėra jaunų žaidėjų, kurie norėtų ir galėtų duoti žymiai daugiau, negu išblėsusios "žvaigždės", kurioms turi paklusti net ir treneris? Argi treneris tą viską laikė paslapyje ir tik tikėjosi Dievo pagalbos?

Tačiau būta ir šviesesnių momentų - tai buriotojų pagerbimas Klaipėdoje, kur buvo atžymėti pasaulį apiplaukę sportininkai.

Klaipėdoje pabendrauta su olimpiniais medalistus dviračių sporte išugdžiusiu treneriu Narsučiu Dumbašku, energingu Klaipėdos miesto Kūno kultūros ir sporto skyriaus viršininku Aloyzu Leipumi, kitais sporto darbuotojais (jų tarpe Broniumi Vyšniausku).

Smagu buvo nuvykti į Alytų, kur pamatytas Dariaus – Girėno vos atidarytas muziejus, jauki kavinė "Skrydis", kuri burs šių Atlanto nugalėtojų gerbėjus, ypatingai dabar, kada yra rengiamasi jų žygio 60 metų minėjimui.

Nemaža teko bendrauti su sporto žurnalistais, kurių tarpe norisi išskirti M. Marcinkevičiūtę, V. Saulį, V. Kazakevičių (su juo prieš daugelį metų rengėme JAV lietuvių krepšininkų išvyką į Lietuvą), V. Zeliuką, K. Gimbutą, S. Vaintraubą ir kt. Aš manau, kad su daugeliu iš jų draugystę bus galima pratęsti ir ateityje.

Grįžti į Chicago teko per Kopenhagą Danijoje, kurios futbolininkai yra pažįstami ir lietuviams. Ten viešbutyje radau turistinį leidinį birželio mėnesiui, kurio viršelį puošė Danijos futbolo herojaus (taip jis buvo pristatytas) Brian Laudrupo nuotrauka. Tekste buvo rašoma apie artėjančias Danijos rungtynes Kopenhagoje prieš Albanijos futbolininkus.

- Siuntiniai į Lietuvą, Latviją, Estiją
- Pinigų persiuntimas
- Air cargo
- Maisto siuntiniai

VISA TAI -

 atlanta IE
Trumpiausias kelias gimtinėn

639 East 185th Street
Euclid, OH 44119

Telefonas (216) 481-0011

Dirbame: antr. - penkt. nuo 9 v.r. iki 5 v.v.,
šeštadienį nuo 9 v.r. iki 2 v. popiet

Pagrindinis atlanta IE ofisas - Chicagoje

NATIONAL TRAVEL & TOURS

Tel:(216)932-6100 Fax:(216)932-5236

KELIONĖMS Į LIETUVĄ IR Į
KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITE
RITAI STAŠKUTEI
932-6100

Visi, kurie skelbiasi Dirvoje
niekad nesigaili

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119
481-6677

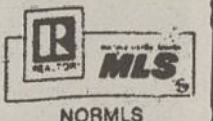
DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *

sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00, pp *

* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

KRYŽIŲ KALNAS ŠVEDIJOS ŽURNAL

P. Palys

Švedijoje, kartą i mėnesį išeinančiame žurnale "Scano-rama", gegužės mėnesiui skirtame numeryje, išspausdino Karin Larsen straipsnį "Crosses of Defiance" (Kryžiai pasipriešinimui). Ten rašoma, kad Kryžių kalnelis Lietuvoje – vieta, kurioje randasi šimtai tukštančių, didelių ir mažų kryžių.

Šiaulių miesto apylinkėje, netoli nuo Latvijos sienos, yra iškilę du kalneliai. Iš toliau žvelgiant į juos, jie atrodo pilkai rudi, lyg būtų buvę nusiaubti gaisro. Tačiau priartėjus arčiau išvysti vaizdą – lyg tai būtų kryžių džiunglės!

Nesą žinoma kiek tų kryžių tuose dvejuose kalneliuose yra pristatya. Galėtų būti 100.000, o gal 400.000!

Lietuvos žmonės (straipsnio autorius rašo katalikai, – P.P.), nekreipdami dėmesio į juos slėgusią įvairaus režimo priespaudą, tuose kalneliuose kryžius statė prisiminimui savo žuvusių artimųjų ir meldėsi tikėdami šviesesnės ateities.

Didesnieji kryžiai yra tarp 3 – 4 metrų aukščio. Jie padaryti iš paprasto medžio gabalų, o kiti – meniškai išdrožinti. Tarp tų didesnių kryžių, mažesnių esą pristatyta to-kia daugybė, kad praeiti pro juos beveik neįmanoma.

Ten randasi ir tokių kryžių, kurie gal tik vos vieno inčo. Jie pagaminti iš plastikos, metalo, medžio, arba ir paprasčiausia tik iš kelių, kartų surištų dantų krapštukų.

Prie didelių kryžių yra prikaltos Kristaus figūros, arba "melancholiškas" Jėzus su erškėčių vainiku ant galvos.

Stovint ant pirmojo kalnelio matosi altorius, kuris pastatytas ant antrojo. Ant altoriaus, apie vieno metro aukščio, stovi Marijos statula. Prie jos kojų priguldyta ir pristatyta tūkstančiai kryžių: – Čia per šimtmečius atsilankę piligrimai, uždegę žvakutes tyliai meldėsi".

Gili religinė tyła gaubia tą Kryžių kalną. Tik retkarčiais pūstelėjęs vėjas pajudina pakabintus mažus kryžius, kurie

viens prie kito prisiliesdami, tą tylą sudrumsčia. Ta tyła būna sudrumsčiama ir tuomet, kada koks nors vienas tikintysis atneša dar vieną kryžių.

Kryžių kalno istorija esanti nevisai žinoma. Yra sakoma, kad lietuviai rodydami pasipriešinimą savo pavergėjams, tuos kryžius ten pradėję statyti 15 šimtmečio gale.

Lietuvoje religija ir politika turi daug bendro, o tai parodo ir Kryžių kalnas. Ten prie daugelio kryžių yra užrašai prašant Dievo pagalbos Lietuvai. Dar kiti papuošti Lietuvos vėliavos spalvomis.

Straipsnio autorius pabaigoje rašo: "Yra sakoma, kad priežastis dėl tos daugybės kryžių ten yra ta, kad daugybė lietuvių čia atėję meldėsi, prašydami aukščiausiąjį išgelbėti juos iš komunistinės priespaudos grandinių!"

Prie straipsnio yra pridėtos dvi didesnės ir viena mažesnė nuotraukos.

1993 m. birželio 17 d.

VINCO TAMOŠIŪNO IŠLEISTUVĖS Į LIETUVĄ

Įvyko sekmadienį, birželio 27 d., 12:30 val. po pietų Šv. Antano parapijos salėje Detroite, kur susirinko arti 150 dalyvių.

43 metus išgyvenęs Detroite ir iki pensijos dirbęs Fordo automobilių fabrikuose. 91 metų Vincas Tamošiūnas savo laisvas valandas Detroite skyrė visuomeninei veiklai: Rezistencinėje santarvėje, tautininkuose, o ypač šauliuose, steigiant ir vadovaujant Detroito Stasio Butkaus šaulių kuopai ir vėliau tapus šaulių sąjungos centro valdybos pirmininku 1970-76 metais. Lietuvoje Vincas Tamošiūnas tarnavo policijoje, buvo aktyvus rezistentas prieš okupantus ir Klaipėdos krašto vaduotojas.

Išleistuves pravedė Matas

Baukys, pakvietęs sukalbėti invokaciją kleboną Alfonsą Baboną. Pagrindinę kalbėtoją Stefaniją Kauneliene; muziką Stasį Šlyžį ir jo vokalinį moterų nonetą, kuris atliko 3 dainas.

Pakvietė dr. Joną Mikulionį, nes jis kurį laiką mokytojavo Vinco Tamošiūno gražiam Zarasų krašte ir kuris šiai progai sukūrė patriotišką ir skambią elegiją.

Pasibaigus vaišėms dar kalbėjo Šaulių Sąjungos išeivijoje pirmininkas Mykolas Abarius, linkėdamas savo pirmtakiui Vincui Tamošiūnui tėvynėje sakyti jog žmonės dirbtų ten vieningą darbą Lietuvai ir įteikė Tamošiūnui jo įvertinimo rezoliuciją. Savanoris kūrėjas ir Klaipėdos krašto vaduotojas Sta-

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos CHICAGOS SKYRIAUS GEGUŽINĖ,

rengiama 1993 m. liepos 11 d.

(Sekmadienį),

Ateitininkų namų ažuolyne, Lemonte.

Programa: gera nuotika, jokių paskaitų, karšti pietūs, laimėjimai, lietuviška muzika, baras.

Visi kviečiami, visi laukiami.

Pradžia 1 val. p.p.

Skyriaus nariams primenama, neužmiršti drauge atsivežti laimėjimų dovanas...

Skyriaus valdyba

sys Šimoliūnas, skatino savo bendražygį skelbti Lietuvoje jog išeivijos lietuviai skaito save lygiais lietuviams su ten gyvenančiais. Stasio Butkaus kuopos pirmininkas Edvardas Milkus, priminė apie kuopos žydėjimo laikus vadovaujant Vincui Tamošiūnui. Švyturio kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas išreiškė geriausius linkėjimus. Stasys Garliauskas pagyrė Vincą Tamošiūną dėl drąsos persikelti tėvynėn. Eugenija Bulotienė

padėkojo Vincui Tamošiūnui vilniečių vardu už jo pagalbą vilniečių veiklai. Matas Baukys išreiškė padėką Vincui Tamošiūnui ir atsilankiusiems rengėjų vardu.

Pats Vincas Tamošiūnas tarė labai trumpą žodį. Dėkojo visiems, su kuriais jam teko dirbti lietuvišką darbą. Dėkojo visiems atsilankiusiems. Gautas pinigines dovanas jis skiria Utenos labdaros reikalams.

Saulius Šimoliūnas

Labai laukiam

NAUJŲ DIRVOS SKAITYTOJŲ

Visi lietuviškieji laikraščiai susirūpinę, kad metai iš metų prenumeratorių skaičius mažėja. Vyresnieji pamažu išmiršta, akių ir kitų sunkių ligų kankinami nebegali skaityti, o jaunieji, kad ir labai raginami, nuo lietuviško laikraščio tolsta.

Sunkiau ir sunkiau su naujų, pajėgių bendradarbių telkimu. Sunkiau ir su redaktorinio darbo mokančių suradimu, kurie, palyginti, už mažą atlyginimą turi dirbti ilgas darbo valandas.

Lietuviškieji laikraščiai vien iš prenumeratorių rokesčių išsiversti negali. Skelbimų, kurie išlaiko šio krašto angliškuosius laikraščius, tautybių leidiniai jų mažiau pagauna. Dirvai tik nuolatinių skaitytojų siunčiamos aukos padeda galą su galu sudurti ir laukti kas bus kitais metais.

Vilties Draugijos valdyba ir Dirvos redakcija visas tas bėdas apsvarsčiusi nutarė, nuo dabar iki šių metų pabaigos, praveisti naujų skaitytojų telkimo vajų.

Nauji skaitytojai, kurie patys užsisakys ar artin. jėi jiems užsakys, už Dirvą metams moka tik \$20.00.

Mielai, ilgamečiai Dirvos skaitytojai, remėjai ir lietuviškos spaudos mylėtojai, talkinkite mums. Užprenumeruokite Dirvą savo artimiesiems ne tik čia, Amerikoje, bet ir Lietuvoje ar kur kitur gyvenantiems, ypač Lenkijoje, Karaliaučiaus srityje ar dar tebegyvenantiems Sibire.

Jei žinote asmenų, Jūsų kaiminystėje ar ir toliau gyvenančių, kurie Dirvos neskaity, atsiųskite jų adresus. Mes jiems pabandysime Dirvą nemokamai kurį laiką siųsti, kad jie pilnai su laikraščiu susipažintų ir jį pamėgtų.

Taip, bendromis jėgomis, per ilgesnį laiką, gal sutelksime kelis šimtus naujų Dirvos skaitytojų ir tuo žymiai palengvinsime Dirvos tolimesnį leidimą. Padėkite mums tą Dirvos stiprinimą atlikti be dejavimų ir verkimo, o su geros pagalbos draugiška talka.

Čia, šio pranešimo pabaigoje, spausdiname ir atkarpą, kurią lengva iškirpti, užpildyti ir mums atsiųsti.

Pavardė ir vardas _____

Gatvė ir Nr. _____

Miestas _____ Valstybė _____ Zip _____

Jei siūlote Dirvą siųsti susipažinimui, įrašykite siūlomą jo adresą:

Pavardė ir vardas _____

Gatvė ir Nr. _____

Miestas _____ Valstybė _____ Zip _____

Washingtono LB apylinkės suruoštame pagerbime Lietuvos ambasadoriui Stasiui Lozoraičiui įteikiama dovana: skulptoriaus Vytauto Kašubos LDK Vytauto medalionas. Iš k. Danūtė Harmon, Daniela Lozoraitienė ir amb. Stasys Lozoraitis.